

AUSTRALIJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

Aštuntieji metai Kaina/Price 1/9 Adelaide 1955 m. gegužės/May 2 d.

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 9(172)

BAIGĖSI AZIJOS — AFRIKOS TAUTŲ KONFERENCIJA

Trukusi visą savaitę (balandžio 18-24 dd.) Azijos-Afrikos tautų konferencija Bandoenge (Indonezijoje) baigėsi. Dalyvavo 29 tautų atstovai.

Dar prieš prasidedant konferencijai buvo manoma, kad raudonoji Kinija stengsis konferenciją išnaudoti savo reikalams ir kad pati konferencija galinti būti prokomunistinė, atsimeriant, kad spalvotosios tautos, ilgą laiką baltųjų išnaudos ir dar kai kur išnaudojamos, yra nusistačiusios prieš baltąją rasę. Tačiau jau pirmomis dienomis išryškėjo, kad konferencija, būdama prieš kolonijalinę politiką, yra taip pat ir antikomunistinė. Ryškiausiai šis faktas buvo pabrėžtas Filipinų ministro pirmininko, kuris (kaip teisingai!) Kremilau modernųjį kolonializmą pavadino super-kolonializmu ir reikalavo, kad Sovietų Sąjunga tuoj pat pasiūlytų ir visų jos pavergtų kraštų. Toks pareiškimas susilaukė didelių ovacijų, susilaukė, savaime suprantama, tik raud. Kinijos min. pirmininkas ir Indijos min. pirm. Dr. Nehru.

Konferencijai pasibaigus išleistas komunikatas, kuriame smerkiamas bet koks kolonializmas ir reikalaujama, kad visos tautos būtų laisvos. Nors komunikate nėra aiškiai pasakyta, kad komunizmas smerkiamas kaip naujos rūšies kolonializmas, tačiau bendruose posakiuose ši mintis aiškiai jaučiama.

Toliau konferencija pasisakė prieš atominių ginklų vartojimą, reikalaujama, kad visos šalys liautųsi juos gaminti ir naudoti.

Konferencija palaiko Indonezijos pretenzijas į Danijos valdomą Naujosios Gvinėjos dalį (N. Gvinėjos kita dalis valdoma Australijos, dėl kurios nieko nepasakojta).

Be to, konferencija pareiškė norą, kad Jungtinių Tautų rėmuose būtų įsteigtas fondas, kuris teiktų pagalbą atsilikusiems Afrikos ir Azijos kraštams išvystyti savo ekonomiką. Pagaliau sakoma, kad Afrikos ir Azijos tautos turėtų arčiau tarpusavy bendradarbiauti.

Kom. Kinija, be abejonės, konferencija nėra patenkinta, nes jai nepavyko praveisti savo pažiūrų. Netgi Formozos klausimas, kuris buvo manyta kelti konferencijoje, faktinai net nebuvo rimtai svarstytas, nes raud. Kinija, patyrusi kitų tautų nuotaikas, vengė tą klausimą įnešti į dienotvarkę.

"AUSTRALIJOS LIETUVIO" LEIDYKLA IESKO

£2000 paskolos

spaustuvės praplėtimui tokiomis sąlygomis:

1) Už paskolą mokama 6% palūkanų metams;

2) Paskola gražinama per 5 metus lygiomis dalimis su palūkanomis arba, paskolos davėjui pageidaujant, iškart po 5 metų su palūkanomis.

3) Paskola garantuojama nekilnojamo turto, padarant ipotekinį įkeitimą (mortgage) — kaip bankui. Tuo būdu paskolos saugumas garantuotas visu 100%.

Paskola priimama visokiomis sumomis.

Australijos Lietuvio Leidykla

Šia proga norime atkreipti dėmesį į kelis svarbius dalykus, kurie eventualiems paskolos davėjams gali būti vertingi.

Taupymo Bankas moka metams pusantro procento palūkanų arba, pav., už 1000 svarų esančių banke mokama 15 svarų palūkanų, tuo tarpu mes mokame 60 svarų, taigi, keturis kartus daugiau. Per penkis metus už £1000 paskolos davėjas gauna (jeigu paskola gražinama iškart po penkių metų) net £300 palūkanų, tuo tarpu iš banko jis gautų tik £75. Skirtumas, kaip matote, labai didelis.

Šia proga ypatingai galėtų pasinaudoti tie asmenys, kurie tuo tarpu nenumato ko nors pirkti, o pinigų laiko Taupymo Banke. Aukštinė proga ir tiems tautiečiams, kurie išvyksta iš Australijos ir, dėl valiutos išvežimo suvaržymų, negali visų turimų pinigų išsivežti. Leidykla penkių metų laikotarpyje jų pinigus, kartu su palūkanomis, perves į jų naująją gyvenamąją vietą — žinoma, įstatymo leistose ribose.

Paskolos davėjai laikraštyje nebus skelbiami. Dėl smulkesnių prašome rašyti laiškus: Australijos Lietuvis, 35 Cator St., Hindmarsh, S. A.

KONFERENCIJA, KURI SUGRIUVO DAR NEPRASIDĖJUS

Konferencijos su raudoniaisiais paprastai baigiasi niekais po kelių savaičių nevaisingų kalbų ir posėdžių, tačiau rekordą sumušė tik ką bandyta organizuoti konferencija tarp raud. Kinijos ir JAV-bių, kuri sugriuvo dar neprasidėjus.

Afrikos — Azijos tautų konferencijoje Bandoenge (Indonezijoje) daugelio delegatų spaudžiamas raud. Kinijos min. pirm. Chou-en-lai pareiškė, kad jis sutinkas sėstis prie vieno stalo su JAV-bių atstovais ir išspręsti Formozos klausimą taikiu būdu. Netrukus Vašingtone buvo pareikšta, kad JAV-bės yra pasirošusios tokiai konferencijai, tačiau su sąlyga, kad toje konferencijoje dalyvaus tautinė Kinija ir, be to, bus paleisti Amerikos 11 lakūnų, kurie laikomi Kinijos kalėjimuose.

Dar dienai praslinkus Chou-en-lai "patikslino" savo norą dėl konferencijos ir pareiškė, kad, į nieką neatsivėlgiant, Formoza yra Kinijos dalis ir sprendimas gali būti tik vienas: Formoza atiduodama raudonajai Kinijai. O dar kitą dieną tas pats Chou-en-lai pareiškė, kad Amerikos sąlygos iš viso raud. Kinijai nepriimtinos ir tokiu būdu nėra reikalo konferuoti.

Pažymėtina, kad Chou-en-lai padarius pasiūlymą dėl konferencijos padidėjo baimė, kad situacija prie Formozos gali pablogėti.

LIETUVOS STEIGIAMOJO SEIMO SUKAKTIS

Š. m. gegužės 15 d. sueina 35 m. nuo Lietuvos Steigiamojo Seimo suaukimo. Jį atidarė seniausia amžium rašytoja G. Bitė — Petkevičaitė. Kadangi Steig. Seimo reiksmė Lietuvos valstybiniam gyvenimui buvo nepaprastai didelė, tai šią sukaktį ruošiamasi tinkamai paminėti. Laisvajame pasaulyje, daugiausia JAV-bėse gyvena keli buv. Steigiamojo Seimo atstovai. Apie Steig. Seimo darbus ir įnašą į Lietuvos nepriklausomą gyvenimą apšiai atsiminimų ir duomenų jau paskelbta lietuvių spaudoje.

Marijampolė ir Vilniaus un-tas pavadinti V. Kapsuko vardu.

Ryšium su pasižymėjusio bolševikų veikėjo V. Kapsuko — Mickevičiaus, vieno iš LKP organizatorių ir vadovų, 75 m. gimimo sukaktimi ek biuro nutarimu buvo sudaryta komisija tai sukaktiai atžymėti. LTSR AT prezidentas, stengdamasis "įamžinti V. Mickevičiaus — Kapsuko atminimą", š. m. balandžio 9 d. įsakė pakeisti Marijampolės miesto ir rajono vardus, kurie jau vadinami V. Kapsuko — Mickevičiaus miestu ir rajonu. Vinco Kapsuko vardu taip pat pavadintas Vilniaus valstybinis universitetas.

NAUJAS VAISTAS PRIEŠ PARALYZIŲ

Amerikietis mokslininkas Dr. Jonas Salk (vardas lietuviškas?) išrado naują vaistą prieš vaikų paralyžių (polio). Bandymai parodė, kad įskiepijant naujais vaistais susirgimų skaičius sumažėjo 80-90%. Šis išradimas sukėlė sensaciją ir didelį pasitenkinimą visame pasaulyje, nes iki šiolie su šia liga nebuvo priemonių sėkmingai kovoti, o liga labai išsiplėtusi. Tai didžiausias išradimas pastarųjų 50 metų laikotarpyje. Dr. Salk dabar vėl dirba laboratorijoje norėdamas vaistų efektingumą padidinti iki 100%.

Tauriam Lietuviai,

Lionginui Gurtajui

mus apleidus liūdi ir palikuonis užjaučia

J. Pyragių šeima

Ruošiamasi keturių didžiųjų konferencijai

Ryšy su Sov. Sąjungos marš. Bulgardino oficialiu pareiškimu, kad jis norėtų keturių didžiųjų konferencijos išspręsti svarbius pasaulinės politikos klausimus, o taip pat Raud. Kinijos min. pirm. Chou-en-lai sugestijomis, kad Rytų problemos taip pat galėtų būti išspręstos taikiu būdu konferencijoje, trys Vakarų Didieji, JAV, Britanijos ir Prancūzijos užs. reikalų ministrai susirenka Londone gegužės 8 dieną apsvarstyti, kaip ir kokiom sąlygom tokia konferencija galėtų įvykti. Manoma, kad konferencija galėtų būti birželio ar liepos mėnesį ir joje, pirmo eilėn, turėtų būti išspręstas Vokietijos suvienijimo klausimas.

Tokios konferencijos ypatingai pageidauja anglai ir prancūzai, manydami, kad taikiu būdu bus galima išspręsti neišsprendžiamus klausimus. Pažymėtina, kad parengiamoji konferencija gegužės 8 dieną įvyksta kaip tik po to, kai Vakarų Vokietija bus priimta į NATO tautų sutarties dalyvių tarpą.

NAUJA DARBO PARTIJA AUSTRALIJOJE

Australijos Darbo Partija suskilo. Viena jos dalis, kuriai vadovauja Dr. Evatt, apkaltinta per daug remianti komunistus, gavusi iš komunistų £25.000 vesti propagandai, kai buvo balsuojama dėl komunistų partijos uždarymo. Nauja partija, kuri atskilo nuo pagrindinės, pasivadino taip pat Australijos Darbo Partija antikomunistinė. Jos lyderis yra Mr. Jushua. Parlamente ji užėmė atskirą vietą.

ATIDARYTA PIRMOJI HYDROELEKTRINĖ ŠTOTIS SNOWY MOUNTAINS

Balandžio 24 dieną Australijos min. pirm. Mr. Menzies atidarė pirmąją hidroelektrinę šotį Snowy Mountains kalnuose, netoli Sydnejaus. Ši šotis yra dalis bendro milžiniško projekto visos eilės šotelių, kurių pastatymas kainuos apie 422 mil. svarų ir statyba bus baigta per 25 metus.

Ši jau atidarytoji šotis kainuoja £7.800.000. Bendrai, tai didžiausias projektas koks kada yra buvęs Australijoje.

TELEVIZIJOS REIKALAI AUSTRALIJOJE

Federalinė vyriausybė davė jau leidimus statyti komercinės televizijos šotis Sydnejuje ir Melbourne. Kitose sostinėse tuo tarpu dar leidimų neduota. Manoma, kad šotys pradės veikti po 18 mėnesių.

GERB. SKAITYTOJAMS

Informuojame, kad daugeliui skaitytojų prašant.

Prosper Merimee LOKYS

Jau išleista atskira knyga ir dėl to toliau laikraštyje nebus tęsiama. Ši garsaus prancūzų rašytojo novelė, kurioje aprašoma Zemaitijos grafo Mykolo Semėtos šeimos tragedija su netikėta pabaiga, atspausdinta gerame popieriuje ir gražiai įrišama. Artimiausiu laiku bus gaunama leidykloje ir pas visus lietuviškosios spaudos platintojus. Šią novelę iš prancūzų kalbos išvertė O. A. Pridotkaitė.

Šia proga pažymėtina, kad prancūzų kalba ši novelė išleista 1949 metais buv. Prancūzijos konsulo Lietuvai Raymond Schmitlein rūpesčiu. Tai liuksusinis leidinys, kuriam iliustracijas piešė mūsų žinomas dailininkas V. K. Jonynas. Prancūzų leidiny ši knyga, su visais komentarais, turi 311 puslapių.

Knygos kaina Australijoje tik 5 šilingai. Tie mūsų Gerb. Skaitytojai, kurie neturi progos knygą įsigyti pas kurį nors spaudos platintoją, prašomi jau dabar siųsti užsakymus tiesioginiai "Australijos Lietuvio" Leidyklai, 35, Cator St., Hindmarsh, S.A.

Ši knyga turi puoti kiekvieno mūsų Skaitytojo biblioteką, nes tai tikrai vertingas leidinys.

Trumpai

* Japonijos užs. reikalų ministeris pareiškė, kad artimiausioje ateityje tenka laukti padėties pablogėjimo. Jis nurodė, kad Vakarų Vokietijos apginklavimas bei Sov. Rusijos pramonės perorganizavimas iš lengvosios į sunkiąją (ginklų ir kit. karo reikmenų gamybą) rodo, jog tarptautiniai santykai aštrės.

* Iš Siamo (Azija) deportuota apie 1000 kiniečių į Raud. Kiniją. Deportuojamieji įtariamai priklausą komunistų partijai. Kiti 600 bus deportuoti gegužės mėnesį.

* Rytų Vokietijoje pradėta plati kampanija už plataus masto kariuomenės organizavimą. Nežinia, ar Sovietų Rusija nebijos tokia kariuomenę sukurti, kuri, kažin, ar bus per daug palanki Maskvai.

* Anglijoje 76 tautų atstovai pagėrbė garsaus dramaturgo Shakespearo 391-ją metinę sukaktį.

* Jungtinių Tautų statistikos skyrius paskelbė, kad 1953 metais visame pasaulyje gyveno 2.547 milijonai žmonių. Tiesčiausiai apgyventa centrinė Europa, kur viename kvadratiname kilometre gyvena 129 žmonės, gi bendrai visoje Europoje vienam kv. kilometrui tenka 82 žmonės, Azijoje 51, Amerikoje 8 ir Afrikoje 7.

* Amsterdamo (Olandija) Miesto Taryba nusprendė pašalinti iš komiteto visus komunistų atstovus.

* Anglijoje paštu ministeris išleido atsišaukimą, prašydamas rašyti ant laišku aiškius adresus, nes 1953 metais dėl neaiškumų buvo nepristatyti 3 milijonai laišku.

* Švedų Laplandijoje, Kalfjellen kalnuose, helikopteriais bus kovojama su vilkų gaujomis, kurios persekioja elnių bandas. Neturėdami priešlektuvinės artilerijos vilkai vargiai galės atsiginti nuo šio modernaus ginklo...

* Burmos — Siamo pasienyje vyksta kovos tarp Burmos kariuomenės ir Kinijos nacionalistų partizanų.

* Napoleono laiškas, kurį jis buvo rašęs savo antrai žmonai Marijai-Louisai prieš Leipzigo mūšį, parduotas ir varžytinių Vokietijoje, Marburge už maždaug £420.

* Sov. Rusija paskelbė, kad 1954 metais ji pagaminusi 147 milijardus kilovatų elektros srovės, tai reiškia 11% padidėjimas lyginant su 1953 metais. Nežiūrint to, visoje Sov. Rusijoje, o dabar ir pavergtuose kraštuose, balana yra pagrindinis šviesos šaltinis kaimuose ir miesteliuose.

* Anglijos, Birminghamo nepilnamečių teismas pareiškė, kad dauguma antimoralinių komikų, kurių spausdinimas Anglijoje neseniai uždraustas, yra spausdinami Australijoje.

* Kinijoje įvyko žemės drebėjimas, kurio metu žuvo 39 žmonės, daug sužeistų ir sugriauta namų.

* Garsusis reliatyvumo teorijos kūrėjas Albert Einšteinas, sulaukęs 74 metų amžiaus, mirė JAV-bėse.

* Javos saloje dėl žemės nuslinkimo nuo kalnų užmušta 500 žmonių.

* Australijos min. pirm. Mr. Menzies pareiškė parlamente, kad Australija turi skubiai paruošti dvi divizijas kariuomenės, kurios bus pasiųstos į Aziją kovai su komunizmo ekspansija.

Imigracija į Kanadą ir Ameriką

Visus reikalingus oficialius dokumentus (vizas, afidevitus, darbo-buto garantijas, etc.) parūpina Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Britų Kolumbijos Apylinkės Valdybos Pirmininkas, diplomuotas teisininkas

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.

Istaigos adresas:

Suite 5, Tunstall Building, 709, Dunsmuir Street, Vancouver 1, B. C., CANADA

(Informacijos suteikiamos padengus visas susirašinėjimo išlaidas).

Argentina

* Sans souci moterų agronomių mokyla yra pirmoji Pietų Amerikoje. Joje mokslus eina 80 agronomių. Jo direktoriaus padėjėjas yra lietuvis V. Senulis. V. Senulis per 7 metus išaugino 135.000 medelių. Prezidento ir gubernatoriaus ūkiai taip pat aprūpinami lietuviu išaugintais medeliais.

* Kordobos un-to medicinos fakultete studijuoja lietuviai J. Grigaitis ir L. Toločka, ekonominius mokslus eina — E. Tumosa, inžinerijos mokslus — J. Tumosa, laimėjęs visą eilę premijų už architektūrinius projektus. Broliai Tumosai atstovauja un-tui kaip pirmiečiai krepšinininkai. Anglų mokslus baigia J. Kuncaičienė. Kordobos un-to mediciną yra baigę Dr. E. Mackevičius ir R. Musteikis.

Brazilija

* Lietuva pakviesta į IV tarptaut. foto meno parodą. Paroda įvyks š.m. spalio mėn. Rio de Janeiro. Į Lietuvos atstovą Dr. F. Meierį kreipėsi brazilų Societade Fluminense de Fotografia, prašydama pakviesti lietuvius foto menininkus dalyvauti tarptautinėje foto parodoje Rio de Janeiro. Lietuvos pasiuntinybės spaudos biuras, turėdamas galvoje, kad Nepr. Lietuvoje buvo labai aukšta foto meno kultūra ir Lietuvos fotomenininkai yra nekartą laimėję aukso medalius užsienio parodose, kreipėsi į viso laisvojo pasaulio ir Brazilijos lietuvių foto menininkus, ragindama juos susidomėti puikiu propagandiniu veiksniu — tarptautine paroda ir joje dalyvauti, iškeliant Lietuvos vardą. Paskutinė data foto nutraukoms įteikti — š.m. rugpjūčio 1 d. Paroda turės 3 skyrius, į kiekvieną iš jų galima įteikti ligi 4 foto. Visais parodos reikalais rašyti: Societade Fluminense de Fotografia, Caixa Postal 118, NITEROI — Est. do Rio. Brazil.

Prašo Lietuvos medžio.

Rio de Janeiro Rotary klubas kreipėsi į Lietuvos atstovą Brazilijoje Dr. F. Meierį, prašydamas padovanoti vieną Lietuvos medį Tautų Draugystės Miesteliui. Medis bus pasodintas Tijuco kalne Rotary klubo 50 metų sukakčiai atžymėti. Lietuvos atstovas išsamiai laišku paaiškino Rotary klubo vadovybei, kad, Lietuvai dabar esant atkirstai Maskvos geležine uždanga, laikinai jų prašymo negali patenkinti, tačiau kai tik Lietuva bus išlaisvinta, į Braziliją bus atgabentas Lietuvos ažuolėlis. Ta pat proga klubo vadovybei buvo pasiūsta knyga "Lituania Illustrada" su atžymėtu 38-ju puslapiu, kuriame įdėta seniausio (per 2000 metų) Lietuvos ažuolo nuotrauka.

J. A. V-bes

* Rinikmai į JAV LB tarybas paskirti š. m. gegužės 1 d. Kandidatų išstatyti 95, rinkimų komisiją sudaryta 49.

* JAV Kongreso bibliotekoj dabar dirba 15 lietuvių su K. Pakštu, Baliu, Taruliu, K. Škirpa, V. Stanka, J. Pajauju, V. Trumpa ir kt.

* Dail. A. Varno 75 m. amžiaus ir 50 kūrybinio darbo sukaktis buvo gražiai paminėta jo paveikslų paroda ir tam tikslui suruošta akademija su plačia ir įvairia menine programa. Akademijoje dalyvavo taip pat latvių ir estų atstovai. Parodoj buvo išstatyta 150 darbų, rodančių sukaktvininko kūrybinį aktyvumą ir aukštą meninį lygį. Jis yra tai pat išauginęs visą eilę naujosios kartos dailininkų, kurie šiandien įvairiose pasaulio vietose savo kūriniais primena pavergtą ir teriojamą Lietuvą. Ne vienas iš sveikintojų linkėjo, kad kitą parodą dail. A. Varnas suruoštų jau Nepr. Lietuvoje. Plačiai sukaktį atžymėjo ir lietuvių spauda, pažymėdama, kad tai yra viena iš ryškiausių asmenybių Lietuvos mene. Jo lietuviškieji kryžiai, kunigaikščių paveikslai, portretai ir kt. labai plačiai

įsispraudė į lietuvių gyvenimą. Dailininką ir visi lietuviai labai brangina. Dabar jis nevaržomai kuria Amerikoje. Jo "Mindaugo vainikavimas" per šimtmečius primins Lietuvos savarankų gyvenimą.

* Čiurlionio ansamblio sukaktį minint. Laisvojo pasaulio lietuvių pajėgiausias ansamblis Čiurlionis minis 15 m. sukaktį, įsikūrė 1940 m., kai, Sovietams užgrobęs Lietuvą, buvo uždrausta Šiaulių Sąjungos veikla. Anuomet Vilniaus šiaulių rinktinės vyrų ir moterų chorai pasirinko garsiojo Čiurlionio vardą. Ansamblio vadovui A. Mikulskiui, Mikulskienei, M. Baronaitėi ir eilei tautininkų pavyko Čiurlionio ansamblį iškelti į meno aukštumas, nors jie dažnai turėdavo slapstytis nuo bolševikų ir nacių. Ansamblį 1940-1944 m. girdėjo veik kiekvienas Lietuvos miestas. Karas atbloškė dalį čiurlioniečių Vienon, kur jie bematant persitvarkė ir jau 1944 m. spalio mėnesį koncertavo austrų visuomenei. Vėliau jie buvo persikėlę Berlynan ir, nepaisydami didžiausių bombardavimų, svetimtaučių publikai suruošė apie 10 koncertų. Karui pasibaigus, globojamas prancūzų karo vad. gen. de Latre de Tassigny, Čiurlionio ansamblis, palėdimas Paryžiaus simfoninio orkestro, atliko programą karo pergale 1945 m. švenčiant.

1945-1946 m. būvyje Čiurlionio ansamblis suruošė daugiau kaip 200 koncertų. Ansamblis koncertavo svetimtaučių civilinei publikai, susilaukdamas gražiausių atsiliepimų. Mokslininkų ir menininkų susidomėjimas lietuviška daina buvo toks didelis, jog 1949 m. čiurlioniečiams išvykstant į JAV-bes, iš Paryžiaus atskubėjo radiofono ir spaudos žmonės, kurie įrašė ansamblio programą į plokšteles ir spaudoje plačiai išgarsino lietuvių meną. Čiurlionio ansamblio įdainuotomis plokštelėmis naudojasi Vokietijoje Stuttgart, Muencheno ir Hamburgo radiofonai, kurie jas pademonstruoja atitinkamomis progomis. Mokslų akademija Vienoje Čiurlionio įdainuotas lietuvių dainų plokšteles naudoja savo folklorinėms studijoms.

Nemaža čiurlioniečių žuvo nuo nacių ir bolševikų teroro, būtent: kun. A. Lipniūnas, maj. S. Puodžius, K. Tamoševičius, A. Skiepinaitis, A. Kalibatas, Pr. Dyga, O. Būgienė, P. Mišūnas ir M. Irlikis. Bolševikai ištrėmė į Sibirą šiuos čiurlioniečius: Albina Lelešų, Mačeką ir Vladą Narbutą. Štai ką tikrovėje reiškia komunistų tvirtinimas: "tarybinė santvarka suteikė visas galimybes vystyti lietuviškam menui — tautiniam savo forma, socialistiniam savo turiniu". Čiurlionio meno ansamblio veiklos pobūdį savo laiku viešai nusakė jo vadovas Alfonsas Mikulskis: "Ansamblis yra užsibrėžęs būti ne šiaip sau choru dainoms, kompozicijoms padainuoti, o turi savo uždavinį — puoselėti ir atskleisti mūsų tautinį meną svetimtaučiams. Čiurlionio ansambliui, — pareiškė Mikulskis, — likimas lėmė vykdyti šį uždavinį: įrodyti lietuvių tautos savitumą ir tuo pačiu padėti atkovoti jos politinę laisvę bei savarankumą. Lietuvių tautos muzikos kultūra dažnai pralenkiame kitas tautas."

* Jurgiuo Jankui įteikta literatūrinė premija. Pereitais metais visame pasaulyje pasirodė apie 30 grožinės literatūros veikalų. Šiaip knygų buvo išleista netoli dviejų šimtų pavadinimų, tačiau vienos jų buvo pakartoti leidimai, kitos — mokslo arba religinio turinio bei svetimų autorių vertimai. Iš tų veikalų geriausiu pripažintas J. Jankaus "Namas geroj gatvėj". Autorius šiame romane liečia Neprikl. Lietuvos gyvenimo laikotarpį. Jo veikėjai yra turtingesni ar ne tokie turtingi Kauno gyventojai, kurie trokšta laimės, turto ar meilės. Laureatui Jankui premija — 500 dolerių — buvo iškilmingai įteikta Čikagoje.

* Liet. Karių "Ramovė" svarsto klausimą susijungti su Amerikos Legionu. Iš esančių JAV-bėse skyrių daugumas pasisakė už susijungimą. "Ramovės" centro valdyba nutarė dar

Tautos Fondo reikalais

Savo laiške "Australijos Lietuvis" redaktoriui (AL Nr. 7(170) p. Rastenis pasiūvė "tolimojoje Australijoje gyvenančius" pamokyti, kaip yra tikrovėje su jų "mielomis iliuzijomis". Esą, Tautos Fondas nesą joks fondas, nes du jo valdybos nariai yra Vykdomosios Tarybos tarnautojai, kad tokio dalyko, kuris atitiktų tą kilnų Tautos Fondo vardą, iš viso nesą ir t.t.

Pažiūrėkime p. Rastenio, besigarsinančio tikrovės pažinimu, argumentus. Jam gi Tautos Fondas pirmoje eilėje todėl ne "Tautos", nes jo valdybos priešakyje nėra tautininkų atstovo. Kol buvo tautininkas, tol viskas buvo tvarkoje, bet nėra tautininko — nėra nė Tautos Fondo. Šitoks galvojimo būdas mūsų visuomenėje nėra naujiena: mes jau Nepriklausomoje Lietuvoje buvome įpratę, kad "tautiški" yra tik tautininkai, visi kiti — jei ne bolševikai ar kosmopolitai, tai mažiausiai šiaip sau tamsus gaivalas. Todėl ir paibaigo p. Rastenio patikinimai, kad "niekas neplanuokit sugrįžti valdyti, nes... bus kas valdo ir be jūsų ir be mūsų" neįtikinamai skamba jo lūpose. Juk kiekviena valdžia, kuri nebus tautininkų, bus juk ne "tautos" valdžia. Padėkime ranką ant širdies ir nuosirdžiai pažiūrėkime į tą, p. Rastenio žodžiais kalbant, kovą dėl "įtakos sferų". Ar tai nėra mėginimas panaudoti emigracijos sąlygas ir faktorius sau (savo grupei) užtikrinti pozicijas ateities Lietuvoje? Juk toji kova dėl "įtakos sferų" yra kompetencijų kova dėl diplomatinio atstovų skyrimo, kova dėl "Kybartų akto". Tiesa, šie žodžiai tautininkų spaudoje dar nevertojami. Tačiau tai, esmės nekeičia. Juk šiandieną būtų neteisingas kaltinimas, jei kas tvirtintų, kad VLIKas nori diplomatus sau subordinuoti. VLIKas pilnai pripažįsta Diplomatus Šefą, jis sutinka, kad jo parašu Lietuvos atstovai būtų pristatomi kitoms vyriausybėms. Jis

kartą tuo reikalu atsilaukti visus sąjungos narius. Paskui skyrių valdybos bus įpareigotos sušaukti skyrių susirinkimus klausimui nuodugniai išdiskutuoti. "Romavė" taip pat rūpinasi išleisti Lietuvos karo istoriją, kurioje būtų nušviesti senovės ir atgimusios Lietuvos kariniai žygiai už tautos laisvę ir nepriklausomybę. Veikalui, skirtam plačiajai visuomenei, paruosti sudaryta komisija iš A. Rėklaičio, K. Ališausko ir A. Silūno. Ramovėnai centro valdybos paskatinti, kad kuo galėdami talkininkautų Pas. Lietuvių Archyvui, ypač rinkdami ir jam persiūdami karinę medžiagą.

* Mirė kunigas knygnešys.

Čikagoje senųjų kunigų prieglaudoje mirė, sulaukęs žilos senatvės, Vaidanto mokslo draugas, knygnešys ir rašytojas kun. Pr. Vasiliauskas. Paskutiniai velionio žodžiai, įrašyti jo nebaigtame rankraštyje, buvo: "Mylėkime Lietuvą — savo vienintelę tėvynę. Bet kokiu kito idėja, kuri rautų iš mūsų širdies tėvynės meilę, teneįsigali mūsų tarpe. Lietuvai, šiuo momentu tau nevalia nei nausti, nei svetimiems tarnauti, bet privalai aukotis ir dirbti Lietuvai."

Kanada

* Toronte intelektualų klubas išklaušė Dr. A. Šapokos paskaitą ir svarstė Rytų Lietuvos problemas. Iškelta mintis, kad reiktų efektyviau reaguoti prieš svetimųjų pretenzijas į lietuviškąsias žemes. Parodydamos lietuviams palankumą, JAV atitinkamos įstaigos įsakė sulaukyti senosios brošiūros apie Gudiją, nuskriaudžiančios Lietuvą, platinimą — vietoj jos leidžiama nauja.

KOLUMBIJA

* Bogotos miesto ribose, netoli .nuo miesto centro, numatoma įsigyti apie 7.000 kv. metrų žemės lietuvių bažnyčiai statyti ir ten kurti kultūriniam centrums. Reikalas svarstomas Bogotos miesto valdyboje.

ŠVEICARIJA

* Šiais metais per Sekmines šveicarijoje įvyksta tarptautinė skaučių stovykla. Šioje stovykloje dalyvaus ir laisvajame pasaulyje gyvenančių lietuvių skaučių atstovės.

reikalauja tik vieno: susitarti su VLIKu dėl skiriamos atstovų. Šitą VLIKo reikalavimą, reikalavimą prezidento funkcijas atlikti ne vienam Diplomatu Šefui, bet kartu su VLIKu, nes esamomis sąlygomis mes nei krašte, nei emigracijoje prezidento neturime, ir yra toji siena, kuri demokratinių grupių nusistatymą skiria nuo tautininkų. Jie, 10 metų vaidinę demokratų, šiandieną vėl nori pradėti griežti pirmuoju smuiku. Žinoma, būnant užsienyje ir gyvenant demokratinuose kraštuose, būtų ne tik nemandinga, bet ir "nediplomatiška" išeiti į viešumą su "tautos vadu" ir pan. atributais. Tačiau jų metodai aiškiai ir nedviprasmiškai parodo, kad švelnus "demokratiško odekolo aromatas", kuriuo apgaubti tautininkų pareiškimai, turi tikslą tik geriau paslėpti seną vadistinį kvapą. Štai kodėl yra suprantamas tautininkų troškimas diskriminuoti ir VLIKą ir jo veikėjus. Šiam tikslui atsiekti asmenų niekinimas, kaltinimai, šmeižimas, insinuacijos yra pateisinamos priemonės. Visos jos turi šaukte šaukti kiekvienam tautiečiui: žiūrėkite, kokie plutokratai pretenduoja į vadovaujančias, lietuvių tautą reprezentuojančias vietas. Kai mes ateisime, bus visai kitaip! Ar ne prisimintina, ryšium su tuo, Hitlerio posakis — duo kit pavaldyti man Vokietiją bent 10 metų, ir jūs jos nebeatpažinsite.

Ponui Rasteniui Tautos Fondas neatitinka savo "kilnaus vardo", nes iš jo eliminuotas "sąžinės balsas" — tautininkų atstovas. Jeigu taip galvotų kokie nors Ugnies žemėje gyvenantieji lietuviai, gal tai ir būtų suprantama. Bet kaip tai gali sakyti p. Rastenis? Nebent tai galima būtų pateisinti tuo, kad p. Rastenis ir pats asmeniškai tautininkų atstovo VLIKe nepažįsta. Kodėl tas "sąžinės balsas" pats neatsistatydino iš einamųjų pareigų, jeigu ji matė, kaip p. Rastenis deklaruoja, kad pinigai naudojami "ranka ranką mazgoja" principais. Juk visą triukšmą sukelti ir aukščiau minėtą principą atrasti pavyko tik po to, kai p. Šidiškiui (ne kaip tautininkų atstovui, o asmeniškai!) buvo pareikštas nepasitikėjimas ir, specialios komisijos duomenimis remiantis, buvo konstatuota, kad jis neturi kvalifikacijų būti VLIKo nariu. Be reikalo p. Rastenis stengiasi įtempti visą savo sąmoningumą ir atvaizduoti p. Šidiškio eliminavimą iš VT kaip kovos paskelbimą tautininkams. Kiek sykių per tarpininkus ir tiesioginiai kreiptasi į tautininkų CK, prašant pakeisti savo atstovą VLIKe ir duoti tinkamesni. Deja, visais atvejais šių prašymų tautininkų vadovybė nepatenkino. Atseit, nieks jokio triukšmo nenorėjo. Jis buvo reikalingas tik tam, kad tautininkams atsirastų proga išeiti su savo "Lietuvos Nepriklausomybės Fondu".

Savo antrajame pranešime keturios tautininkiškos grupės reiškia nusistebėjimą, kad "netgi išcivijoje esančios

(Tęsa 3 psl.)

SAULĘ UŽKINKYS VIETOJ ATOMO

Vokietijos profesorius H. Oberth, kuris karo metu dirbo prie raketų V-2, o dabar yra erdvei tyrinėti draugijos garbės pirmininkas, dėsto, kad per 12 mėnesių karas pasidarys visai nebegalimas naujais išardimų dėka. Per 45 minutes raketos galės pasiekti visus žemės kampus, ir dėl to nė vienas ministeris nedrįsias pradėti karą, kuris per dvi-tris valandas sunaikintų svarbiausius pasaulio miestus.

Profesorius taip pat pareiškė, kad už atominę jėgą galės būti galingesnė saulės šviesa. Jos spindulius bus galima surinkti: mažais veidrodžiais ir perduoti į didžiulį veidrodžių plotą, kuris turės diametro 62 mylias. Iš ten saulės spindulius galima bus pakreipti norima linkme. Dėl to, ten, kur dabar naktis, galima bus padaryti dieną; kur dabar jūrose ledai, bus galima juos ištirpinti; kur dabar venas derlius per metus, bus galima turėti du derlius. Saulės spindulius bus galima sukcentruoti iki 752 Fahrenheito laipsnių ir tou karščiu sunaikinti ištisas armijas greičiau negu atominė energija.

Jei profesorius tikėjimas, kad galima surinkti saulės spindulius, tiek pat pagrįstas, kaip jo tikėjimas, kad ministriai nedrįs karą pradėti, tai tais spinduliais neteks naudotis.

Sovietu ginkluotosios pajėgos

Leninas ir Stalinas visados teigė, kad negalima laikyti tik viename krašte įsigalėjusį socializmą galutinai laimėjus, kol šis kraštas yra apsuptas kapitalistų. Todėl tik pasaulinė revoliucija galinti užtikrinti socializmui galutinę ir visišką pergalę. Tačiau vilstis, kad Spalio revoliucija įžiebs pasaulinę revoliuciją, nepasitvirtino. Tad kilo klausimas, kaip pagrobusiems į savo rankas valdžią komunistams išsilaikyti iki to momento, kada kils pasaulinė revoliucija. Tada pasaulinio komunizmo vadų buvo nuspręsta sukurti savas ginkluotąsias pajėgas, stiprią armiją komunizmo tvirtovei ginti ir patogiu momentu kirsti smūgį kapitalizmui, o jį galutinai sutriuškinti, užtikrinti pergalę pasaulinei revoliucijai. Visi stalininiai penkmečiai, visi didžiulio krašto ūkiniai ištekčiai ir buvo tam tikslui skiriami. Naujai sukurtoji sunkioji pramonė įgolino plačiu mastu gaminti techniškai tobulus ginklus.

Bet visų tų didžiulių krašto išteklių eikvojimas, gyventojų nepriteklus vis tiek nedavė laukiamų vaisių. 1941 m. Hitleris lengvai sutriuškino pirmąsias Sovietų armijas. Tik rusų tautos patriotizmas ir pasiaukojimas išgelbėjo kraštą ir komunistinę santvarką nuo pražūties, pažymi emigrantų rusų leidžiamas "Ruskaja Mysl" Nr. 743. Kartaus patyrimo pamokyti, Kremliaus vadovai puikiai išnaudodami palankią pokarinę pasaulio padėtį, smarkiai griebsi didinti savo ginkluotąsias pajėgas ir jas visokiais būdais stiprinti. Tikslas — išlaikyti savo rankose užgrobtus Rytų Eoropos kraštus ir pajungti laisvus kraštus pasauliniam komunizmui. Šiapus geležinės uždangos esantiems laisviesiems kraštams labai įdomu žinoti, kokiomis ginkluotomis pajėgomis šiandien disponuoja Sovietai. Labai dažnai laisvojo pasaulio spauda pateikia tiesiai fantastiškų žinių aipe galima Sovietų smogiamąją jėgą. Bet dažnai jos esti išpūstos. Dalį žinių dažnai pakiša patys sovietai, norėdami tuo būdu suklaidinti visuomenę ir įbauginti laisvąjį pasaulį.

Tarptautinei politinei informacijai tirti sąjunga (BEIP) 1955 m. sausio mėn. pateikia davinių apie sovietų ginkluotąsias pajėgas pasiremama Vyriausios Sąjunginių pajėgų vadovybės Europoje vėliausiais pranešimais.

Sausumos pajėgos

Sovietų Sąjunga disponuoja 175 divizijomis. 50 satelitų divizijas pridėjus, Sovietų blokas turi 225 divizijas, jų dalis sustiprintos.

Vėliausiomis amerikiečių žiniomis, 1954 m. pradžioje Sovietų divizijų skaičius gerokai padidėjo. Tuo būdu bendras Sovietų bloko divizijų skaičius dabar siekia — 285 divizijas, kurių da-

lis irgi sustiprintos. Rytų Voietijoje suorganizuota 10-12 vokiečių divizijų.

Šiuo metu pastebimos pastangos geriau apginkluoti turimas divizijas, negu jų skaičių didinti. Didinamos kitos pajėgos.

Sovietų vakarų pajėgos paskirstytos į 3 armijų grupes: I grupė — 12 divizijų Uždavinys — saugoti šiaurę ir Atlanto frontą. Vadovybė Leningrade. II Grupė — 33 divizijos, didesnė dalis jų dislokuota Rytų Vokietijoje. Vadovybė Minske. Strateginiu požiūriu — svarbiausia ir stipriausia grupė. III grupė — 24 divizijos, 2 iš jų Austrijoje. Vadovybė Kijeve. Uždavinys — saugoti Karpatų ir Balkanų kalnų masyvus. Be 3 vakarų armijų grupių, apjungtų vienos bendros vadovybės, yra dar ir IV grupė, dislokuota Kaukaze, Užkaukazyje, Kryme. Vadovybė — Tbilisų. V grupė pastatyta prieš Indiją ir Afganistaną. Vadovybė — Taškente. VI grupė dislokuota nuo Baikalo ežero iki Mandžūrijos. VII grupė — slaptoji, dislokuota Arktikoje. Jos žinioje aerodromai, meteorologijos stotys, kitokie įrenginiai.

Aviacija

Tvirtinama, kad Sovietų Sąjunga turi 20.000 lėktuvų. Vokiečių žinomis lėktuvų skaičius prašoko 40.000. Oro armijoje — 1 mil. vyrų. Lėktuvai gaminami 35 aviacijos fabrikuose su 650.000 personalo. Po karo pagrobtų vokiečių technikų dėka padaryta didelė pažanga naujų lėktuvų tipų konstrukcijoje. Nuolatos didinamas sprausminių lėktuvų skaičius. Atrodo, kad Sovietų tolimo skridimo bombonešiai sutelkti daugiausia šiaurės ir Arktikos srityse. Toks telkimas suprantamas tuftint galvoje trumpiausių kelių per Šiaurės ašigalį. Taktinės aviacijos apie 1.000 MIG sutelkta Vokietijoje. Didelė sprausminių lėktuvų grupė yra Lenkijoje. Aukuriama Rytų Vokietijos aviacija. Sovietų transporto aviacija aptarnauja 300.000 km. ilgumo oro linijas.

Jūrų pajėgos

Didžiausios Sovietų pastangos nukreiptos į povandeninio laivyno plėtimą. Povandeninių laivų skaičius siekia iki 400. Uždavinys — saugoti pakrantes. Be šių, turi 50-60 povand. laivų didelio greičio ir tolimojo veikimo. Antvandeninis laivynas nevienalygis ir pasenęs. Realizuojamas platus šarvuotųjų stovybos planas. Jūrų laivyne 800.000 vyrų.

Atominės bombos ir raketiniai sviediniai

Sovietų Sąjunga disponuoja tam tikrais atominėmis ir vandenilio bombų ištekliais, tačiau JAV ištekliams nepaly-

ginti didesni. Raketiniams sviediniams leisti įrengti postoviai Baltijos salose ir pakrantėse, Karpatuose, Juodosios jūros pakrantėse, Vengrijoje, Arktikoje. Statomi nauji Tueringijoje ir kitur. Sovietai ištobulino vokiečių V-1 ir V-2. Daromi bandymai fatnastiškiems aparatams, metantiems ore iš eilės vieną po kito sviedinius, realizuoti. Tai A9 A10 su 6.000 veikimo spinduliu ir M1, kurio paskutinis sviedinys išmetamas 8.000 m. tolį pasiekus Prieš šias sovietų milžiniškas ginkluotąsias pajėgas laisvasis pasaulis gali šiandien pastatyti žymiai mažesnę divizijų skaičių, betgi ginkluotų pranašesniais ginklais. Neabejotinas atominis ginklų pranašumas. Todėl Sovietai ir šaukia nusi-ginkluoti, pirmą eilę — uždrausti atominis ginklus. Milžiniškas laisvojo pasaulio pramonės potencialas, jos greitas, lankstus prisitaikymas prie naujų karo išteklių reikalavimų nusveria šiandien iš anksto pasigamintus ginklus. Lemiantis veiksnys kiekviename kare — stipri moralė. Komunizmo užpultas laisvasis pasaulis kovos dėl savo egzistencijos ir laisvės. Neaiškus satelitų laikymasis. Ir sovietų pavergtosios tautos, įsitikinusias, kad kovojama ir dėl jų išlaisvinimo, nepraleis progos nusikratyti savo pavergėjais.

Kas daroma kitų

JAV užs. reik. min. Dulles nurodė, kad šiuo metu, kai amerikiečių daliniai yra paskirstyti po visą žemės rutulį, turi būti naudojami nauji ginklai. Jis aiškiai pasisakė už mažuosius atominis ginklus, kurių veiksmingumas nepaprastai didelis. Šiuo metu reikia atsakyti didžiųjų atominis ir vandenilio sprogmenų, kurie vienu ypu gali sunaikinti didmiesčius. Juk tas pats, Dulles žodžiais, yra buvę per pastarąjį pasaulinį karą, kai didmiesčių gyventojai neretai daugiau nukentėjo už karinius dalinius. Naujieji ginklai — nedideli sprogmenys — bombos gali būti tiksliai panaudoti naikinti kariniams daliniams, o ne civil. gyventojams. Ar šie maži atominiai sprogmenys bus panaudoti ginant Kemoj ir Matsu salas, priklausančias tautinei Kinijai, tai pareis žymia dalimi nuo raudonosios Kinijos.

Tuo pat metu JAV karinio oro laivyno vadovybė paskelbė, kad esanti išrasta ir jau išbandyta nauja raketa, kuri visišku tikslumu gali sunaikinti kiekvieną lėktuvą. Naujoji raketa pavadinta Rascal, atseit, — peiliu, kuris nupjauna tolimesnį lėktuvo skridimą. Ji gali lėkti kelis šimtus kilometrų iki taikinio ir tesveria apie 50 kg. Jei taikomasis lėktuvas bandytų sukintis norėdamas smūgio išvengti, raketa, tol ji vejasi, kol dideliu smūgiu ir sprogiu sunaikina kiekvieną taikinį — bombonešį ar naikintuvą. Naujosios raketos ypač gali patarnauti Amerikos ir kitų sričių gynybai. Didmiesčių gynyba veik užtikrinta turint ir plačiai panaudojant minėtas raketas. Minėtoji karinė vadovybė pranešė, kad šiuo metu sutelkta energija gaminamos tolimo nuotolio raketos, kurios iš Amerikos žemyno galėtų pasiekti Rusiją ir pasirinktus taikinius sunaikinti.

Laisvasis pasaulis yra priverstas prieš savo norą ginkluotis, kad turima karinė pajėga ne tik galėtų sudrausti komunistinius kraštus, bet ir išlaisvinti pavergtuosius. JAV karinė vadovybė neseniai pakartotinai priminė, jog šiuo metu jos turi pasaulyje neabejotiną karinę persvarą. Pastaruoju metu am-čių kariuomenė taip pertvarkyta, kad pasiektų kuo didžiausią veiksmingumą. Nors karių skaičius ir sumažintas, tačiau likusieji yra puikiai paruošiami naudoti modernius ginklus. Oro karinis laivynas nepaprastai ištobulintas. Vietoj buvusios kavalerijos (Pabaiga 4 psl.)

KĄ PASAKOJA GRĮŽUSIEJI IŠ SIBIRO

Bolševikai grąžino į Vak. Vokietiją ne tik buvusį vokiečių feldmaršalą Schoernerį, įsakiusį pakarti daug pabėgėlių ir lig laiku neevakuavusių Kuršo žiede apsuptų vokiečių karių drauge su keliais pabaltiečių batalijonais, bet ir visą eilę kitų karo belaisvių, ligi tol sulaikytų tariamai atlikti baismės. Pažadėta su laiku grąžinti ir kitus sulaikytuosius. Iš grįžusiųjų ne vienas įvairiose Sov. Sąjungos stovyklose, ypač Sibire, yra sutikęs ir mūsų tautiečių. Paskiausių žinių apie gyvenimą Vorkutoje ir jos stovyklose laikomus darbo vergus pranešė neseniai Sovietų paleistas amerikiečių karys William A. Verdine, kuris teigia taip pat dalyvavęs 1953 m. sukilime. Jų gyvenimo ir vargo sąlygos yra bendrais bruožais žinomos. Čia tepaduodama viena kita būdingesnė smulkmena.

Štai grįžęs iš karo nelaisvės buvęs lietuvių mutinės tarnautojas N. pasakoja, kad

visur Vak. Vokietijoje grįžtantieji sutinkami labai nuosiirdžiai ir gražiai:

visi juos sveikina, džiaugiasi jų parvykimu, duoda įvairiausių dovanų ir t.t. Visai ne taip, kaip Rytinėje zonoje, nors ir ten propagandiniai sumetimais jiems išdalinta po vad. "Piecko kostiumą" ir kitų būtiniausių reikmių, idant neatrodytų tokie nuskurde, grįždami iš "darbo žmonių tėvynės". Grįžusis pasakoja, kad drauge su Kuršo žiede kapituliuavusiais vokiečių kariais buvo paimtas į nelaisvę 1945 m. Tuku-me, Latvijoje. Po kapituliacijos daug karių ir šiaip kovotojų nusišovė. Įvairiose vietovėse jis yra sutikęs daugiau tautiečių. Štai vienoj vietoj jį saugojo rusų uniformomis vilkį sargybinių. Pasirodė, kad vienas buvo studentas iš Panemunės, o kitas — paprastas darbininkas iš Ukmergės. Ir jiedu, kaip kad daugelis kitų rusų, net jų karininkų, klausė su nepasitenkinimu, kam tie vokiečiai pralošė karą... Drauge pripažino, kad vokiečiai užimtuose kraštuose nemokėjo kaip reikiant su gyventojais elgtis. Malonus buvo ir drausmės kuopos vadas, žydų tautybės kapitonas iš Ukmergės, su kuriuo taip pat kalbėdavo lietuviškai. Kiti stengdavosi net susiekti, apie ką jie savo tarpe šnekučiuoja, deja, nesuprasdavo nė žodžio.

Karinėje stovykloje prie Daugpilio sutiko visą eilę belaisvių, kurie buvo pabėgę iš Leningrado ar net iš Kaukazo, tik pakliūdavo per traukinių kontrolę prie Rezeknės. Tarp jų sutiko ir vieną lietuvį nuo Anykščių: Pasirodo, bolševikai, norėdami nustatyti, ar kas nors iš suimtųjų nėra buvęs "liaudies priešas", nekartą tokius įtariamuosius nugabendavo į jų nuolatinės gyvenamąsias vietas, ten pastatydavo turguje ir klausdavo žmones, ką atėjusieji apie jį pasakys. Daugpilis per karą buvo smarkiai sudaužytas, todėl grįžusis kurį laiką turėjo su kitais karo belaisviais dirbti prie jo atstatymo darbų. Į belaisvius labai gerai žiūrėjo ir gražiai su jais elgėsi sargybinių latviai, kurie daug kam padėdavo, ypač iš lietuvių ir kitų pabaltiečių, ir pinigais ir valgiu ir kitu kuo. Pora latvių geležinkeliečių pasakojo, kaip lietuviai tuoj po karo padėjo išsigelbėti nuo bado Rygos miestui. Grįžusis pagal iš piršto išlaužtus kaltinimus, kaip ir daugumas kitų, buvo pripažintas įvykdęs "sunkų nusikaltimą žmoniškumui" ir nuteistas mirti, bet mirties bausmė buvo pakeista kalėjimu iki 25 metų. Bausmės buvo skiriamos visiems gyventojams, jei tik jie buvo karo metu ką nors dirbę prie vokiečių, nesvarbu ką: bulves skutę, malkas skaldę ar dirbę biure — visi buvo teisiama už bendradarbiavimą su priešu karo metu. Išgabentas į Sverdlovską, daugiau mūsų tautiečių jau nesutiko, bet girdėjo apie juos pasakojant iš kitų. Vie-

(Pabaiga 7 psl.)

TAUTOS FONDO REIKALAI

(Tęsa iš 2 psl.)

tautos dalies nesujungusio organo išdas... vis dar tebevadinas bendrinu Tautos Fondo vardu. Betgi kiekvienu atveju šis fondas apima labai didelę dalį mūsų tautos reprezentantų, gi tautininkų srovė įsteigė savo išdą, jį pavadindama "Lietuvos Nepriklausomybės Fondu", nežiūrint, kad dvi tos srovės grupės — Lietuvos Tautinis Sąjūdis ir Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga — tebėra atstovaujamos VLI Ke.

Gražu, kad p. Rastenis pasisako už visuomenės ir veiksmų konsolidaciją. Bet negerai, kai šioms žodžiams darbai yra priešingi. Visuomenės negalima konsoliduoti inšinuacijomis ir su tikrove prasilenkiančiais tvirtinimais. Netiesą sako p. Rastenis, kad Tautos Fondo lėšos bankuose disponuojamos dviejų TF valdyboje nesančių asmenų parašais. Tiesa, naujosios Tautos Fondo valdybos parašai galėjo būti kiek pavėluotai bankams pristatyti, bet ir dėl to nera kalta TF valdyba, bet tautininkų atstovas, kuris atsisakė atšaukti savo ir pristatyti naujos valdybos parašus. Šiandieną tačiau ir šis reikalas, nežiūrint sąmoningo trukdymo, yra sutvarkytas.

Ponas Rastenis pateisina LNF įsteigimą tuo, kad esą, neatliekami būtiniausi reikalai. Aantrajame atsišauki-

me prie šių būtinių reikalų priskiriamas ir Lietuvos Būklės Studijų Centras. Į tai tenka pasakyti, kad tai nei kiek nesiderina su tuo garsiuoju p. Rastenio laišku p. Šidiškiui, kuriame sakoma, kad "vienbalsiai buvo pripažinta, kad pirmas uždavinys būtų užtikrinti dūšios kūne išlaikymas jums keturiems". Jeigu dabar prie "dūšios kūne išlaikyme" LNF į savo uždavinius mano įtraukti ir Lietuvos Būklės Studijų Centro įsteigimą, tai šituo galima būtų tik pasidžiaugti. Betgi ir čia kyla klausimas, ar tas biuras nedirbs paralelinį darbą, kuris atliekamas Laisvosios Europos Komiteto spaudos ir informacijos skyriuje, kurio vedėjas yra tas pats p. Rastenis? Ar teigiamu atveju šis tautininkų biuras iš viso nėra paprasta propaganda (reikia gi ką nors naujo pasakyti!)?

Todėl, pagalvojus iš esmės, noroms nenoroms tenka prieiti išvados, kad LNF yra reikalingas ne tiek "būtiniais reikalais", kiek paprastam partiniam ėjimui atlikti, kurio tikslas — suorganizuoti naują politinį centrą, atsvarą VLIKui, kurio pagalba galima būtų siekti 1939 m. režimo restauravimo. Kiekvieno asmenišką reikalą — prisidėti prie tų siekimų, ar juos pamerkti. Tačiau kiekvienam turėtų būti aišku, ko jis siekia, remdamas šį tautininkų ėjimą.

J. Dalys

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ

Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

I pasaulio lietuvius

Šie 1955 metai, dabarties mūsų audringame gyvenime, nešą įvykius, pro kuriuos negalime ramiai praieiti. Mes prisimename, kad šiais metais sueina:

a) 15 metų, kai Lietuva tapo okupantų pavergta, jos nepriklausomybę panaikinta, laisvė sutrypta, o gyventojai kankinami ir žudomi.

b) 11 metų, kai didelė lietuvių tautos dailis, karo audros buvo išblokuota iš savo gimtojo krašto Lietuvos ir išsklaidyta po platųjį pasaulį.

c) Gegužės mėn. 13 dieną sueina 4 metai kai Lietuva tapo paaaukota Nekalčiausios Marijos Širdžiai ir paskelbt Nekalčiausios Marijos Širdies, Lietuvos Karalienės, šventė.

Šituos įvykius minėdami, mes kviečiame lietuvių tautą vis giliau įsijausti į dabarties žmonijos tragišką padėtį ir liūdną savo tautos likimą, pakelti savo žvilgsnius ir širdis į Dievą ir Jo tiesų išganingą Palaimą ir stoti į didį savęs atsinaujinimo ir katalikiškos akcijos darbą.

To šiandien iš mūsų reikalauja ir pats dangus per Dievo Motinos apreiškimus Fatimoje, kuriuose Ji kviečia žmoniją:

1. Daryti atgailą, tobulinti savo gyvenimą, melstis ir aukotis už nusidėjėlius ir daugiau nebeįžeidinti Švenčiausios Jėzaus Širdies, kuri yra begalinė Meilė ir Gailestingumas.

2. Kiekvieno mėnesio pirmąjį šeštadienį priimti šv. Komuniją, kaip atlyginimo Komuniją.

3. Garbinti Nekalčiausią Marijos Širdį bei Jai pasiaukoti ir

4. Kasdien kalbėti Rožančių.

Jei šiuos dalykus žmonija vykdys,

Marija, tarp kitų dalykų, pažada, kad Rusija atsivers ir grįš pasauliui taika. Jei tai nebus vykdoma, žmonijai grėsia dar baisesnį įvykių, negu ligi šiol yra buvę.

Atsimindami baisią Lietuvos prispaudą ir žiaurų mūsų tautos naikinimą, mes turime visa padaryti, kiek tik mūsų jėgos leidžia, kad Lietuva kuogreičiausiai atgautų laisvę. Tam tikslui ypač turim maldauti Dievo pagalbos. O tai įpareigoja mus taip gyventi ir veikti, kad būtume verti tos Dievo Malonės išprašyti. Todėl visu savo širdies kilnumu ir uolumu turime pareikšti Dievo Motinos Fatimoje pareikštus žmonijai prašymus ir melsti, kad Ji užtartų mūsų tautą pas Dievą. Kartu turime ruoštis tinkamai atšvesti gegužės 13 d. Nekalčiausios Marijos Širdies, Lietuvos Karalienės šventę. Ši šventė tebūnie viso pasaulio lietuvių Maldos ir Atgailos Diena už Lietuvos laisvę ir pasaulio taiką. Ją švesti kviečiame artimiausiam gegužės mėnesio sekmdadienyje.

Lietuvių Maldos ir Atgailos diena ruošti

Vyriausiasis Komitetas:

Prel. Ig. Albavičius, Tėv. Provinc. V. Otkevičius, N.I.C. Prel. J. Balkūnas, Prel. K. Bičkauskas, Prel. P. Juras, Prel. Ig. Kelmelis, Tėv. Provinc. Br. Krištanavičius, S.J. Prel. P. Strauskas, Prel. Ig. Valančiūnas, Prel. K. Vasys, Kun. Dr. V. Bagdanavičius, Kun. Al. Kontautas, Kun. Dr. J. Petrenas, Prof. J. Graurokas, Red. L. Šimutis, Prof. B. Vitkus, Prof. S. Sužiedėlis, Dr. J. Leimonas, Vyč. G. V. Pirm. A. Vasillauskas, Dr. P. Kaladė.

MALDOS IR ATGAILOS UŽ LIETUVOS LAISVĘ DIENOS PROGA, PASAULIO LIETUVIAMS rašo Arkivysk. J. Skvireckas

Brangūs Lietuviai Katalikai

Prieš ketverius metus, gegužės 13 d. lietuvių tauta buvo paaaukota Nekalčiausios Marijos Širdžiai. Daugelis laisvojo pasaulio lietuvių parapųjų, kolonijų ir atskirų kraštų bendruomenių su giliu pasitikėjimu ir meile pasišventė Marijai paaaukodami save ir savo šeimas. Jos tarnybai ir globali savo šūkiu:

"Mariją mylėti trokštu visados, Jai vienai tarnauti džiaugsmuos ir varguos".

lietuvių katalikai su dideliu uolumu daugino savo maldas, pagausino aukas ir visame gyvenime Marijos garbinimo banga sukėlė naujų vilčių.

Ne taip senai pasibaigė Jubiliejiniai Marijos Metai, atnešė taip pat gausių vaisių. Visas pasaulis šventė juos su pakilusia nuotaika ir atgimusia dvasia. Milijonai tikinčiųjų pamaldžiai keliavo į stebuklingąsias Marijos šventoves pelnyti jubiliejinį atlydų ir melsti paguodos nesibaigiančiuose varguose skėstančiam pasauliui. Lietuvių balsas tame pasaulio chore nebuvo nustelbtas. Marijos Metus lietuviai visa širdimi pergyveno ir parodė esą ištikimi Marijos garbintojai. Gausios iškilmės tiek Vokietijoje, tiek Anglijoje, Italijoje kaip ir plačioje Amerikoje bei kituose pasaulio kraštuose, leido parodyti mūsų tautos meilę ir ištikimybę PASAULIO KARALIENEI, kurios oficialioji šventė šiais Marijos Metais šv. Tėvo buvo visam pasauliui iškilmingai paskelbta Visų šventųjų šventėje.

Reikšmingi tai įvykiai ir labai svarbūs, bet jie nustoja savo reikšmės, jei pasiliks kaip banga jūros paviršiuje. Nuaidės giesmių aidai ir nutils. Marijos Metus ir Nekalčiausios Jos širdies garbinimą TURI SEKTI DARBAI MARIJOS GARBEI. Visas gyvenimas turi būti išjudintas, persunktas Marijos dvasia, turi pasiekti sielos gelmes ir atnaujinti pasaulį. Kupinas energijos jaunimas privalo savo jėgas kreipti į amžinąjį Gerį, Tiesą ir Grožį ir nepasikeisti materialistinio pasaulio verpetuose. Nors daug pavojų tyko jo sielą užburti ir suvilioti, atlitolinti nuo Dievo ir Bažnyčios ir padaryti šio pasaulio vergais, Marijos globa ir pagalba jaunimo tikrai neapvils! Jaunimas tačiau turi likti ištikimas Jos vadovybei!

Šeimos tėvai ir motinos negali paliauti budėję savo ir jiems pavestųjų sergyboje. Nuolat, kasdien, savo pavyzdžiu, žodžiu ir darbu turi puoselėti tas kilnias dorybes, kurios mus jungia su Marija. Tik nuolatiniu pasiaukojimu, malda, nusigalėjimais ir aukomis, šeimos židinys spindi laime ir tampa tikras atspindis šventosios šeimos Nazaretė. Kasdienis šv. Rožančiaus kalbėjimas, Marijos švenčių ypatingas šventimas, Marijos paveikslų laikymas savo namų garbingiausioje vietoje, medalikėlio ar škaplierių nešiojimas, pirmųjų mėnesio šeštadienių atsisveikimo Komunijos už savo asmenišką ir kitų nuodėmes, ištikimas Dievo įsakymų laikymas sudaro pagrindinius Marijos reikalavimus, kuriuos ir kiekviena lietuvių šeima gali ir privalo ištikimai vykdyti.

Mus pasiekė džiaugsminga žinia, kad Marijos mylėtojai skaitlingai organizuojasi į SKAITLINGĄ MELYNOSIOS ARMIJOS SAJŪDĮ, TROKŠTANTĮ KAIP TIK

ĮGYVENDINTI VISUS TUOS MARIJOS DUOTUS PASAULIUI APREIŠKIMUS FATIMOJE. Tai reali programa ir konkretūs uždaviniai, kuriuos mes, naudodamiesi šia proga, ir trokštame priminti visiems Lietuvos katalikams, švenčiant ketvirtąsias Lietuvos paaukojimo Nekalčiausios Marijos Širdžiai motines, paaaujinkime savo uolumą ir su vis didėjančiu pasitikėjimu maldaukime Marijos pagalbos ir malonės.

šv. Bernardas savo maldoje į Mariją teisingai tvirtina: Nuo amžių negirdėta, kad tas, kuris šaukia Marijos globos, nebūtų Jos išklauskas. Išklauskas Ji ir lietuvių tautos skundą ir prašymus ir tikrai suteiks mums ir mūsų kenčiantiems broliams Tėvynėje laisvės ir nepriklausomybės dovaną. Juk Ji pažadėjo savo ištikimiems garbintojams ir nelaimingosios Rusijos atsivertimą ir pasaulio taiką!

Norėdami tačiau būti verti šių malonių, mes privalome, kaip šv. Rašte sakoma, "duoti vertingų atgailos vaisių" (Mat. 3,8), esminiai pakeisti savo gyvenimo kelią, Marijos pasiuntinystę ir Kristaus Evangeliją imti kaip realybę ir visa siela pasišvesti pasaulio Karalienei. Kas tarnauja Marijai, tas negali būti nuodėmės vergu. Nekalčiausioji Marijos širdis labiausiai kenčia dėl žmonių nedėkingumo ir nuodėmių, kurios suardo bet kokį ryšį su Dievu ir išsaulia. Jo rūstybė ir bausmes. Neveltui tad mes kartojame su Bažnyčia nuolankų prašymą: "Melsk už mus šventoji Dievo Gimdytoja, kad būtume verti Kristaus pažadų!"

Per Nekalčiausios Panos užtarimą tikrai būsime ir mes išklausti ir susilauksime Jos paguodos.

Dr. Juozapas J. Skvireckas, Kauno Arkivyskupas Metropolitams Zams in Tirol, 1955 m. kovo 10 diena.

LIETUVOS MINISTERIO LONDONE B. K. BALUČIO LAISKAS

Dail. A. Rūkštelė, kaip 5-jo Australijos Lietuvių Kultūros Fondo Suvažiavimo Prezidiumo pirmininkas gavo iš Lietuvos Ministerio B. K. Balučio sekančio turinio laišką:

Malonus Tamsta, šiandien esu gavęs Jūsų laiškutį iš š. m. kovo 12 d. ir prie jo pridėtą Australijos Lietuvių Kultūros Fondo V-jo suvažiavimo raštą iš 1954 m. gruodžio 28 d. — abu laišku su sveikinimais ir gerais linkėjimais mano 75 m. sukakties minėjimo proga.

Ir Tamstai ir LKF Suvažiavimui aš esu labai dėkingas už pareiktas mintis ir gražius linkėjimus. Labai dėkui, o ta pačia proga prašau priimti ir iš manęs nuoširdų Jums visiems džiūkišką linkėjimą: Padėk-Dzie!

Su geriausiais linkėjimais Lietuvos Ministeris B. K. Balutis

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kakla-raiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

A. A. LIONGINAS GURTAJUS

Pr. Velykų Did. Penktadienio naktį staigi mirtis atskyrė nuo mūsų Lietuvos kariuomenės savanorių — kūrėją ir Vyties Kryžiaus kavalielių atsargos viršilą Lionginą Gurtajų. Did. Šeštadienį artimieji palydėjo jį į Adelaidės West T-ce kapines.

Velionis gimė 1901 m. kovo mėn. 23 d. Aleksandravėlėj, Rokiškio apskr. verslininko šeimoj. Mokėsi Rokiškyje ir Kaune. 1919 m. pradžioje tiesiai iš mokyklos suolo įstojo kariuomenės savanoriu, 2-fan pėst. pulkan. Dalyvavo kovose prieš bolševikus ir bermon-tinukus 1919 m. ir prieš lenkus 1920 m. Už pasižymėjimus kautynėse pakeltas į viršilos laipsnį ir apdovanotas Vyties Kryžium II l. su kardais. Paleistas į atsargą 1922 m. gale velionis tarnavo vidaus ir pasienio policijoje, be to buvo veiklus šaulys. Kaip savanoris apdovanotas sav. — kūrėjų medaliu ir 10 m. Nepriklausomybės medaliu.

Antrą kartą braunantis bolševikams

į Lietuvą velionis vėl stoja savanoriu. Kautynėse sunkiai sužeistas evakuojamas į Vokietiją kur išėina iš karo ligoninės invalidu jau po kapituliacijos.

Susiradęs sūnus Algį ir Vytautą pasigenda žmonos ir — dukters, likusių anoje pusėje uždangos.

Su sūnum Algiu atvyksta Australijon. Čia tuoj įsijungia į tautinę veiklą ir yra Liet. Atgimimo Sąjūdžio nariu nuo pat skyriaus įsikūrimo Adelaidėje. Velionies Liongino kariniame atsargos liūdyme tarp kita ko įrašyta:

Kategorija I, raidė "a".

Jei lietuviškuose pasuose būtų skiltis atžymėti tautiečio kategorijoms, velionies Liongino Gurtajaus pasan galėtumėm nedvejodami įrašyti tą patį.

Viešpatie, būk velioniui Lionginui paguoda, atsigulusiam amžino poilsio toli nuo gimtosios lietuviškos žemės.

J. P.

KNYGOS BARE

L. Enciklopedijos 5 tomas jau galutinai baigiamas spausdinti ir prademas siuntinėti prenumeratoriams kovo mėn. pabaigoje. Tomą redagavo Dr. J. Grinius (D raidės likutis) ir Dr. J. Puzinas (E raidė ligi En). Ir šiame tome bendradarbiauja per 100 bendradarbių — lietuvių mokslo žmonių, rašytojų, žurnalistų iš viso pasaulio kraštų. Daug dėmesio sukėlė LE leidėjo J. Kapočiaus paskelbimas apie jo numatytą V. Krėvės raštų išleidimą. Pirmieji du tomai numatomi išleisti dar šiais metais. Visi 6 ar 7 tomai prenumeratoriams atsieis 25 dol., kitiems — 38 dol. Baigiamas spausdinti Mykolo Vaitkaus eilėraščių rinkinys "Aukso ruduo". Eilėraščiai apima 1950-52 metų laikotarpį. Knyga turės 120 puslapių, ją leidžia Liet. Knygos Klubas Čikagoje, neseniai išleido N. Mazalaitės "Saulės taką". "Terros" leidykla, įsikūrusi naujose patalpose Čikagoje (3333 S. Halsted St.), jau atidavė rinkti didžiulį J. Savickio veikalą "Žemė dėga". Numatoma šio veikalą abu tomus atspausdinti ligi spalio mėn. Ligšiol knygai prenumeratorių atsirado 80.

Pr. Šulas Čikagoje išleido Paulauskaitės paruoštus Butkų Juzės eilutes, kuriuose atspausdinta jo 5 v. eilėtuota pasaka "Audrone", žemaičių tarne parašyti prozos vaizdeliai "Knygnešys Butrius", "On mona Barbelės kapa",

Kaip žemaitis iš Kulių į Klaipėdą vaziavo" ir eilėraščiai, tarp jų "Žemaičių stiprybė". Knygos redaktorė Paulauskaitė pateikia įdomią Butkų Juzės biografiją. Aprašoma, kaip Butkų Juzė slėpėsi nuo 1941 m. Sovietų deportacijų Vorkuton. Netrukus pasirodys "Darbininko" spaustuviėje baigiama įrišti Dr. Z. Ivinskio parašyta knyga apie šv. Kazimierą, kurioje duodama dar niekur neskeltų duomenų. New Yorke išleista J. A. Swettehan parašyta knyga apie "The Tragedy of the Baltic States". Turi 216 pusl. Autorius buv. Tartu un-to profesorius, gyvenęs Vokietijos stovyklose. Knygoje panaudoti slapti Sovietų — Vokiečių susitarimų dokumentai, nusakytas Pabaltijo likimas vokiečių ir rusų okupacijų metu. Knyga jau susilaukė palankių įvertinimų spaudoje. "Tremties" priežiūroj Vokietijoje išleista P. Abelkio knyga "Atlaidų pavėsyje", kurioje rašoma apie knygnešį gadybę Ž. Kalvarijos atlaidų fone.

Moteris, kaip apynys, ji tik apie vyrą apyvyniodama iškyla iki jo ir, praskleidusi žiedus, nokdama, palinksta vėl prie žemės maitintojos veido.

L. Dovydenas

SOVIETŲ GINKLUOTOSIOS PAJĖGOS

(Tąsa iš 3 psl.)

sukurti techniniai daliniai, kurie gali greitai judėti ir, prireikus, netikėtai priešui smogti. JAV kariuomenė šią dieną išskirstyta po visą pasaulį, kur jai padeda vietinių kraštų kariniai daliniai. Karinės santarvės užtikrina amerikiečių pagalbą ir drauge suteikia ją kitiems kraštams ginti savo laisvę.

Vokiečių spaudos žiniomis, JAV šiuo metu turi Didžiojo vandenyno erdvę sutraukusios didesnes karines pajėgas, negu turėjo II Pasaulinio karo metu sutelkusios prieš Japoniją. Šiuo metu JAV D. vandenyno pajėgas sudaro 400 karo laivų, iš jų 5 didžiuliai lėktuvnešiai su 300 spausminių naikintuvų ir 200 kito tipo lėktuvų prie Formozos, 6 kreiseriai, 50 naikintojų ir įvairios pov. laivų flotilijos. Taip pat čia sutelkta 30 amerikiečių oro laivyno grupių ir 300.000 kautynių dalinių. Britų saugumas gavo žinių, kad kinai žemyne prieš Formozą daro postovius raketiniams sviediniams laidyti. Darbus prižiūri karininkai, tam tikslui reikalingus apmokymus išėję Sibire Omsko mieste.

NATO vyr. būstinė yra nustačiusi, kad TSRS karinis pajėgumas dar ir šiuo metu tebėra sutelktas Azijos erdvėje. 1949 m. į rytus nuo Uralo buvo sutelkta 19% Sovietų žemyno pajėgų, 22% aviacijos ir 35% karo laivyno. 1952 m. Azijos Rusijoje stovėjo 28% žemyno pajėgų, 22% aviacijos ir 35% karo laivyno. Š. m. pradžioje stambesnės sovietinės karinės pajėgos buvo iš Kaukazo erdvės perverstos į Turkestaną. Šiuo metu Azijoje yra sutelkta 43% žemyno kariuomenės, 41% aviaci-

jos ir 45% karo laivyno. Sovietų laivyno bazė Petropavlovskė, Kamčatkoje, nuo kovo iki lapkričio mėn. kiekvienais metais yra pati stiprioji Sovietų karo laivyno bazė iš viso, prašokanti net ir Sevastopolį, Kronstatą, Vladivostoką ar Murmanską.

Šiuo metu laisvajame pasaulyje daug šnekama ir apie taiką, ir apie karą. Iš amerikiečių spaudos matyti, kad kai kurie karo pranašai spėja karo veiksmus prasidėsiant prie Formozos dar šiais metais. Nors ir siekdami taikos, didieji Vakarų valstybės vyrai ir karo vadai įspėja laisvąjį pasaulį, kad nepasitikėtų bolševikiniais taikos šūkiams apie tariamą koegzistenciją, bet įžvelgtų visą raudonųjų imperialistų grėsmės didumą. Štai ir adm. A. Radford, JAV Jungtinių kariuomenių štabų viršininkas, neseniai vyresniesiems kariams ir pramonės vadovams Vašingtone nurodė: "Didysis ar vietinio pobūdžio karas gali kilti kiekvienoje vietovėje ir kiekvienu metu. Karą gali pradėti nedidelis būrelis vyrų, prisidengusių bet kokių nors pretekstu, visai nepaisančių viešosios pasaulio nuomonės". Adm. Radfordas priminė, kad šiuo metu nėra nė mažiausio pagrindo galvoti, jog karo grėsmė iš Sov. Sąjungos pusės būtų nors kiek sumažėjusi. Todėl JAV turinčios būti ypatingai stiprios. Pavergtųjų tautų veikėjai nurodo, kad galvojant apie taiką negalima užmiršti milijonų pavergtųjų žmonių, kurie yra be atodairos kalinami ir išnaudojami. To blogio nešėjas — Sovietai turi būti parbloškinti o sovietinis tautų kalėjimas — sunaikintas.

LITERATURA-MOKSLAS-MENAS

ATOMINĖ ENERGIJA — ŽMONIJOS PADĖJĖJAS

RADIOAKTYVŲ SPINDULIAI
PERSKRODŽIA ŽMOGAUS
KŪNĄ.

Atomo energija turi dvilypį charakterį. Ji gali žudyti arba gydyti, naikinti arba kurti. Kokios šių ypatybių dominuos ateityje, priklauso vien tik nuo žmogaus. Jis tikrai nuspręš, ar šita jėga jam neš naudą ar pražūtį. Mokslininkai, kurie tyrinėjo atomo energijos panaudojimą taikos tikslams, galėjo pasiekti nuostabių rezultatų pramonėje, žemės ūky, technikoje ir medicinoje. Ligšioliniai tyrimų duomenys leidžia tikėtis ateityje naujų galimybių ir revoliucioniško progreso šiose srityse.

Trijose didelėse medicinos srityse radioaktyvūs elementai atidengė naujus kelius: fiziologijoje, diagnostikoje ir terapijoje.

Priešingai anksčiau naudotam radiui galima leisti pastariesiems (radioaktyviems elementams) veikti organizmo viduje. Kada buvo turėta vien tik radijumas, negalima buvo taip tiksliai dozuoti, kad nebūtų švitinamas šalia nesveiko ir sveikas audinys, kuris, aišku, būdavo taip pat sunaikinamas. Bet ir naujieji metodai turi nugalėti kai kuriuos sunkumus. Radioaktyvūs elementai gali būti panaudojami tik tada, kai sergąs organas rodo šitiem elementam specifiską dispoziciją. Taip pat spinduliai negali būti nei perstiprūs, nei perveržlūs, kad nebūtų palies-tas sveikas audinys. Nežiūrint tačiau visų sunkumų Amerikoje yra pasiekta pažymėtinų rezultatų. Principas lieka visada tas pats: cheminis elementas, kaip pavyzdžiui, fosforas, jodas arba natrius yra dirbtiniu būdu padaromas radioaktyviu. Tuo pačiu šitas elementas nekeičia jokių savo ypatybių, išskyrus atominį svorį. Taip tokiomis radioaktyviais elementais jie spinduliuoja ir net mažiausius spindulių pėsakus galima sekti taip vadinamu "Geiger" skaitikliu. Tuo būdu yra įmanoma pasekti šių "spinduliuojančių" elementų kelią.

SKYDINĖS LIAUKOS GYDYMAS

Skydinė liauka turi ypatingą palinkimą jodui. Ji suima iš viso organizmo jodą ir perdriba jį į hormoną, vadinamą energijos hormonu, arba tyroksinu. Tarp daugelio įvairių uždavinių šis hormonas svarbiausiu reguliuoja maisto pervedimo tempą į energiją. Prie vadinamos tyreotokozės dėl neišaiškina-mų priežasčių skydinė liauka yra per aktyvi. Žmonės, sergą šita liga, sudegina savo maistą per greit. Tuo pačiu jie nustoja svorio, tampa bejėgiai, turi aukštesnę temperatūrą, greitesnį pul-

są, perdidele prakaito sekreciją, iššokusias akis ir "patinusį" kaklą. Jų nervingumas yra labai pakeltas, jie jaudinasi dėl kiekvieno nieko. Davus tokiam ligoniui išgerti stiklą apelsinų sunkos su trupučiu radioaktyvaus jodo, "Geiger" instrumentas tuoj parodo, ar skydinė liauka priėmė radioaktyvią medžiagą į save ir kiek jos priėmė. Ten "radio — jodas" jodizuoja audinio ląsteles, t.y. sugriauna jų elektrinę pusiausvyrą. Atitinkamos ląstelės tampa neaktyviomis, hormono produkcija krinta ir pacientai jau po trumpo laiko jaučiasi daug geriau.

Taip kaip skydinė liauka traukia iš organizmo į save jodą, taip kaulai atima iš žmogaus kūno fosforą. Šį senai žinomą faktą gydytojai naudoja kovoj prieš kraujo ligas su radioaktyviu fosforu. Kaulų smegenys yra kraujo gamimo centrai. Kartais betgi šį fabri-kaciją būna perviršyta — pagaminta per daug raudonųjų kraujo rutulėlių. Žmonės, sergą "polycythaemia" turi mėlynai raudoną veido spalvą ir kvėpavimo bei kraujotakos sutrikimus. Bet radio aktyvus fosforas, pasiekęs kaulų smegenis, savo spinduliuoimu sunaikina raudonųjų kraujo rutulėlių perprodukciją.

Leukaemia, kita dar pavojingesnė kraujo liga, yra gydoma tuo pačiu būdu. Sergant šia liga ima baltieji kraujo rutulėliai daugintis nepaprastu greičiu, nelyginant vėžys, įgauna išsigimusias formas ir pagaliau nustelbia raudonuosius kraujo rutulėlius. Šią ligą anksčiau gydė rentgeno spinduliais. Tačiau tik dalinai pasiekta šiokių tokių laimėjimų, nes neretai kraujo ląstelės su laiku tampa nebejautrios rentgeno spinduliam. Ir kaip tik tokiais beviltiškais atvejais yra įmanoma "radio-fosforo" terapijos dėka daugeliui keliem metams išgelbėti gyvybę.

Jau šitas vienas pavyzdys rodo, kad ir tarp naujųjų metodų negalima tikėtis visuotinės gydymo priemonės. Vėžys iki šiolėi radijo — aktyviuoju metodu yra nepagydomas. Tik radus kelią kaip pagausinti radijo — aktyviuosius elementus vėžiu sergančiam audiny, galima tikėtis sėkmingai nugalėti šią ligą. Didelėse Amerikos ligoninėse mokslininkai dirba be paliovos darydami tyrimus, kurie turėtų juos priversti arčiau tikslo.

Praktiškos reikšmės turi radijo — aktyviosios medžiagos panaudojimas vėžio metastazių diagnostikai. Pavyzdžiui, chirurgui pašalinus vėžio degeneruotą skydinę liauką, galėjo kraujo ląstelės kraujo takais dar prieš operaciją nukeliauti į kitas organizmo dalis.

Prie skydinės liaukos vėžio tokios metastazės, kaip patyrimai rodo, dažniausiai įsisuka į kaulus. Išgėrus pacientui radijo-aktyvaus jodo, pradeda metastazės, kaip ir pati skydinė liauka, traukti į save jodą. "Geiger" instrumentas atveria gydytojui metastazių lizdus gerokai anksčiau negu roentgenologija galėtų parodyt bet kokius pasikeitimus.

Minesotos (USA) medicinos universiteto klinika naudoja radijo-aktyvų jodą smegenų auglių lokalizacijos diagnostikai dar prieš operacijas. Jie laiko savo patyrimus pagal šį metodą daug tikslesniais ir patikimesniais negu visi anksčiau naudotieji.

Sprendimas, ar reikės ir kiek reikės apkirsto, gangrenuoto ar sunkiai sužeisto nario amputuoti, priklauso dažniausiai nou to, ar kita dalis pakankamai yra aprūpinama krauju. Kadangi infekcijos pavojus po amputacijos blogai krauju aprūpintom dalim yra labai didelis, būdavo greičiau per daug, negu per mažai amputuojama. Tačiau šiandien galima tiksliai nustatyti ribą, iki kurios krauju aprūpinimas yra pakankamas. Išvirkščia radijo — aktyvaus druskos skiedinio į paciento rankos veną ir prie amputuojamos galinės laikomas "Geiger" skaitiklis. Išmušus instrumentui yra aišku, kad radijo — aktyvi medžiaga atkeliavo su krauju iki šios vietos. Krauju aprūpinimas yra pakankamas.

RAUDONŲJŲ KRAUJO
RUTULĖLIŲ ATNAUJINIMAS

Mokslininkams yra įdomūs ne tik nesveikame, bet ir sveikame kūne vykstantys procesai. Amerikietis mokslininkas Dr. Shemin komplikuotais bandymais su pačiu savim, panaudojant radijo — aktyvų vandenilį nustatė, kad žmogaus kraujo raudonajam dažui susidaryti reikia tam tikro mūsų maiste esančio baltymo "klycino". Tarp kitko, buvo pirmą kartą eksperimentiškai įrodyta, kad visi raudonieji kraujo rutulėliai atsinaujina laike keturių mėnesių. Remiantis ta pačia bandymų sistema buvo atrasta, kad pusė žmogaus kraujo plazmos yra pakeičiama per dvylika dienų, ir pusė kepenų baltymų yra pakeičiama per šešias dienas.

Daug klausimų dar yra neišrišta. Dar yra nežinoma apie tikrąjį vitaminių veikimo būdą organizmo viduje. Taip pat reikėtų dar išaiškinti kokios ligos sukeliančių mikrobu gyvybinės funkcijos yra pakertamos penicilino arba sulfamidų. Šitos ir tūkstančiai panašių problemų laukia išaiškinimo. Tyrimo darbe radijo — aktingieji elementai prisidės esminiu įnašu.

Vertė G. K.

Nelė Daniušytė

ILGESYS

Įsiklausyk į vėjo raudą,
Užmigus žemei glėbyje nakties,
Gal būt tai tavo širdį skauda,
Kad vienišas šičia jauties

Pražydo gyvenimas kadaise
Svyruojančių beržų pavėsy,
Nuskrido dienos su žiedais,
Dabar tyloj vien jų ilgiesi ...

Vis jieškaiti pėdsakų vaikystės,
Norėtum dar pasiaust žieduos,
Dar kartą su aušra pražysti,
Žemę liepsnojančia širdim ap-
[juost.

Dar kartą su daina pakilti,
Ir išsiliet erdvę žvaigždynų ...
Vakaro gaisruos sutirpsta viltys,
Širdis ko trokštą, nebežino ...

Įsiklausyk į vėją. Ar girdi?
Nubėgo laimė tekina,
Palikdama skaudų nerimą širdy,
Sielai šios žemės takų negana ...

Juozas Mikštas

Meilėj nuodėmės nėra

Pavasarij pražysta jėvos,
Krūtinėj kaupiasi kaitra,
Pats savo lūpom kalba Dievas,
Kad meilėj nuodėmės nėra ...

Pavasarij padūksta vėjas,
Padūksta ir svaigi aistra.
Galvoji, į laukus išėjęs,
Kad meilėj nuodėmės nėra ...

Pavasaris džiaugsmu alsuoja,
Ir žemė — motina gera,
Gimdydama, linksmi dainuoja,
Kad meilėj nuodėmės nėra ...

Pavasaris užverda kraują,
Ir eina širdžia atvira,
Ir vis kartoti nesiliauja,
Kad meilėj nuodėmės nėra ...

Pavasarij jausmai pabunda.
Išdykus rytmečio žara
Ir mažą vabalėlį gundo,
Kad meilėj nuodėmės nėra ...

Ak, tas pavasaris ir meilė,
Staiga atėjus, kaip audra!
Ji susuka tau protą dailiai,
Kad joje nuodėmės nėra ...

ISLAISVINIMAS

("Kelionės" Fragmentas)

Leitenantas Seide iš Westfalijos stovėjo dirbtuvės kieme, stebėdamas sunkvežimius, į kuriuos, kareivių prižiūrėti, lipo prancūzų belaisviai. Jis balsiai ragino kareivius ir mintyse sukeikdavo vyresniuosius. Kuriam velniui terliotis su tais belaisviais ir kur juos vežti: amerikiečiai jau prie kalvų, o kitoje pusėje rūšai.

— Pone leitenante, — kaukšterėjo kareiviški batai. — Keletas užsieniečių darbininkų užsidarė bokštely.

— Jie pamišę?
— Jie nuginklavo vieną mūsų. Jūs įsakysit šauti?

— Palauk.

Leitenantas sutramdė trijų nemiegotų naktų žiovulį. Jam norėjosi palikti juos visus ir atsitraukti. Jis girdėjo apie amerikiečių tankus apylinkėje. Susiraukęs, jis pagalvojo apie patekimą belaisvėn, bešaudant į civilius darbininkus. Jis pravėrė burną įsakymui, kai iš dirbtuvės bokštelio trinktelėjo šūvis. Leitenantas išsitiesė. Jo žodžiai spragsėjo šūviams įprastu tonu.

— Šaukit viršun! Liepkit jiems pasiduot.

Kareivis iššovė viršun.

— Lipkit žemyn! — sušuko jis, tęsdamas skiemenis.

Julius klausėsi ir kaudžiojo lūpas, kiti dalinosi šypsenomis.

— Nei velnio! — suriko Serioža rusiškai.

Aramas garsiai nusijuokė ir, iškišęs skepetaitę virš užtvaros, pamojo ją. Šūvis pokštelėjo, ir jie klausėsi kulkos prazvimbiant oru. Garbiniuotasai sekė jos kryptį ore ir išmeigė pirštą debesies link.

— Pataikyta! — sušuko jis ir vėl griebėsi skaičiuoti šovinius.

Jie nenusėdėjo vietoje, kaip maži vaikai.

— Kad mes turėtumėm valgyt, — svajingai tarė Aramas.

Julius nušliaužė prie užtvaros ir iškišo galvą. Kiemas zujo žmonėmis. Kareiviai rodė pirštais į jų bokštelį. Keli sunkvežimiai, pilni belaisvių, užė kalvelės papėdėje. Toliau moterų barakai, kaip suklypę dėžutės, rėmėsi į žalias kalvų nugaras. Jis žvilgterėjo kiton pusėn. Kelias į miestą buvo tuscias. Tolinį dirbtuvių kamainai ir stogų skarda mirguliuo virpančiame ore.

— Tankų nematyt, — susirūpinusiai ištarė jis.

— Tas bailsys susapnavo juos, ko gero, — vaptelėjo garbiniuotasai.

— Jie turi būt arti, — atsakė Serioža, rodydamas į sintetinės gumos dirbtuvių pusę, iš kur kilo aukštyn juodi dūmų kamuoliai.

— Ką tie smirdžiai, juodadariai ten žemai dabar galvoja apie mus, — išdidžiai išsišiepė Aramas.

— Klausyk, — nutildė jį Serioža.

Pažįstamas bombų dunksėjimas sudrebino orą. Keliolika lėktuvų pakilo ir smigo ant aerodromo tarp miesto ir dirbtuvės.

Baškyras suunkstė ir rodė žemyn į Seriožos užtrenktas duris. Bombų sudominti, jie negirdėjo ritmingo daužy-

mo.

Aramas nušliaužė prie įėjimo angos ir sušuko žemyn:

— Jei jūs neišgaruosit, mes sviesim granatą!

Jis paėmė plytą ir paleido ją žemyn. Plyta taukstelėjo į duris. Daužymas nutilo.

Aramas atsigręžė ir mirktelėjo. Baškyras paleido kitą plytą. Senoji šypseną vėl švietė jo veidą.

— Kaip jis pakliuvo? čia — klausė Julius, rodydamas į baškyrą.

— Nenorėjo atsiskirt nuo mūsų, — spėjo Serioža.

Kieme balsai ėmė tilti. Jie atsargiai iškišo galvas. Kareiviai tebestovėjo su šautuvais rankose. Žmogus išblukusiai melsvu chalatu žengė bokšto pusėn su rankiniu ruporu prie burnos.

— Darbininkai! — šaukė jis. — Tučtuojau nulipkit žemyn. Jums bus dovanota. Jūs paliekat čia.

— Weissas, rupūžė. — sugriežė dantimis Aramas. Jis paėmė šautuvą iš garbiniuotojo ir prisitaikė. Juliaus mintims suplasnojo šeši angelai. Jis pastūmė Aramą, ir šūvis nupoškėjo tuščiai.

— Kodėl?! — suriko Aramas.

— Aš paslydau ...

— Man gaila. Aš kartojau, man gaila! — šaukė Weissas žemai, nepajudėjęs iš vietos. Julius žinojo kam jo žodžiai buvo taikomi. Tada kareivis pribėgo prie Weissos ir nutempė jį priedangon.

Bombos sudundėjo arčiau, ir lėktuvas praūžė pro pat jų galvas. Baškyras pašoko ir linksmi suplojo rankomis. Staiga, jis pasipurtė, kaip krečia-

mas, ir sukniubo. Šūvio aidas dar laikėsi ore.

Jie suklaupė prie baškyro mažyčio kūno. Jo petyje plėtėsi tamsi dėmė. dangus nusileido ant jų, ir jie pradėjo įžiūrėti, koks mažas jų bokštelis. Jie vėl buvo pavargę, mieguisti, išbadėję.

Julius atsegė baškyro marškinius ir mėgino perrišti žaizdą Aramo skarele. Aramas laikė sužeistojo pečius ir kalbėjo Julii:

— Drąsiau, drąsiau. Atsimink, mes turim išeit iš čia. Pažadėk, kad tu išeisi. Mes turim išmaišyti pasaulį, tu ir aš.

Violetinės Aramo lūpos drebėjo išbalusiam veide. Šūvis vėl pokštelėjo, ir kulka nuskėlė plytą užpakaly jų.

— Iš kur jie šaudo? — sukeikė garbiniuotasai.

Serioža labai lėtai iškišo galvą.

— Ten! Medy!

Julius žvilgterėjo į kiemo medį. Šalmas sublgžėjo saulėje. Jis paleido tirštai permirkusią skarelę ir sušnypstė:

— Prie sienos!

Jie prisiglaudė prie užtvaros, šildomi vienas kito baiktšaus šniokštimo. Baškyro kraujas moliniai džiūvo ant Juliaus rankų, liečiančių tos pat spalvos plytas.

— Hirmik, — sudejavo baškyras.

— Jis nori cukraus, — paaiškino Julius.

Baškyro veidas trūkčiojo kaip gniužulėlis raukšlį. Gailesys neturint cukraus pridengė Juliaus baimę, kol baškyras suglebo jo rankose.

Kieme vėl buvo tylu. Julius tarėsi girdįs laiką lašant kaip kraują nuo jo

(Pabaiga 7 psl.)

Ivairiais klausimais

(Surinko ir komentavo Ant. Gavelis)

NUOSTABU

Devyniolikto amžiaus antroje pusėje (vadinasi, prieš maždaug aštuoniasdešimt metų) daugis manė, jog lietuvių tauta, jeigu dar neišmirusi, tai bent jau visai mirties patale esanti. Yra faktas, kad tauta tol gyva, kol pagrindinė jos žymė — sava kalba — gyvena. Tad anų laikų mokslininkai posmarkiai sukruoto taip svarbią ir seną lietuvių kalbą tyrinėti ir "ją užkonservuoti" ateinančioms kartoms, nes lietuvių, mūsų gimtoji, kalba yra vienas pagrindinių ryšių tarp senovės sanskritų, tarp prokalbės, ir šių laikų modernių indoeuropiečiuose šnekamų kalbų.

Gerai, kad svetimieji mokslininkai ėmėsi tokio kilnaus darbo. Tačiau gera šiandien mums, kai žinome, jog jie klydo. Ir būtent, klydo įsitikinę, ar kaip kitaip nusiteikę, jog tiek lietuvių kalba, tiek tauta bemirštančios.

Lietuviai buvo tikrai apsnūdę.

Jie atbušo.

Po keliasdešimt metų kovos jie vėl atgaivino suverenią Lietuvos valstybę — Nepriklausomą Lietuvos Respubliką.

Šiandien Lietuvos valstybė yra, bet ji okupuota. Lietuvių tauta nemirė, bet ji kenčia. Vadinasi, nesikartojanti istorija sukūrė lietuviams panašias sąlygas, kokios buvo prieš penkiasdešimt ar septyniasdešimt metų. Ir vis dėlto, yra skirtumas tarp dabarties ir ano tautinio atgimimo laikotarpio: dabar laisvajame pasaulyje esame mes, tremties ir emigracijos lietuviai — sąmoningi, išmokslinti, pralobę. Mes garbingai atstovaujame kenčiančią Okupuotą Lietuvą.

Tačiau nuostabu, kad yra tiek daug klausimų ir dalykų, kuriais tautinio atgimimo metais sielotasi, kurie ir dabar nenustoję aktualumo.

Pavartykime senus spaudos puslapius.

LIGA

"... Patologijoje plačiai žinoma liga nostalgija, vedanti į kapus kiekvieną, išsiligusį priverstinai aplėistos tėvynės. Negaliu tikrai pasakyti, ar nostalgija paliečia ir tuos, kurie laisva valia išsižada ir savo kablos ir tėvynės. Vienok tikrai tai žinau, kad tuos vargšus slepia kitokia liga — **stupiditas s. dementia**,

t. y. suirimas protinių veiksmų arba ir visiškai jų nustojimas, susijęs su smagenų atbukimu ir stoka jausmo.

O yra daug tokių ligotų lietuvių, besistengiančių, kiek imanant, išsinerinti iš lietuviybės. Perspėdamas sveikuosius, nurodysiu čia tos ligos žymes. Ligoniai: 1. lietuviškos šaknies pavardės pakeičia į svetimtautiškas: a) vieton "aitis", "ūnas" ir kt. į

"skicki" ir kitaip, b) tiesiog numetant galą lietuviškos pavardės iš Milininkaitis lieka Milin) iš Bijūnas — Bijun, c) dirbant visokias permainas pavardės viduryje ir gaie (Raudonius — Rovdan, šiaučiūnas — Sevcun" arba Serčynski, Draugaitis — Dravgatt, Pirdžius — Pirdžinski ir daug kitokių); 2. vengia lietuviškai kalbėti arba kalba maivydamiesi ir lyg tuo rodydami savo malonę lietuvių kalbai; 3. Iš netyčių užkalbinti lietuviškai, ypač svetimtaučių draugystėje, paraudonoja, lyg šutytas vėžys.

Čia nurodžiau tik stambiausias ligos žymes, o yra dar daug smulkių. Lengviausiai ligą pažįsti iš paskutinio požymio, o sunkiausiai iš pirmutinio; tačiau kas šiek tiek nusimano filologijoj ir moka lietuviškai, tai tuojau, iš pirmo požymio, pažins ex-lietuvi." — Rašė Dr. Vincas Kudirka 1889 metų "Varpo" vienuoliktame numeryje.

KALTE?

Is 1891 metų "Varpo" Nr. 9:

"Valstybė ima mūsų jaunikičius į kariuomenę. Tie jaunikičiai, ištempti tenai ant kurpalo — vienas caras, vienas tikėjimas, t. y. dešimtinės maskolių doros, — pakliau, grįžę į tėviškę, tampa apaštalais tos doros: pasidaro priešais ne tik savo tėvų papročių ir kalbos, bet išdavėjais savo tikėjimo, kalbos, brolių ir seserų. Ar mes pasielgiame su skundėjais taip kaip jie yra nusipeinę. Ne, nepasielgiame taip ir dar gerinamės jiems, idant kartais mus neįklampintų — visai taip darome kaip tas ūkininkas, besigerinąs arkliaivagiui, idant neatlankytų jo tvarto. O girdėdami, kaip tie buvusieji kareiviai kaimų susirinkimuose dainuoja rusiškas dainas, tikro rusiško turinio — ne tik nenubaudžiame ir nesugėdiname dainininkų, bet gėrimės ir patys prašome, idant dar vieną tokią užvestų.

Taigi rusiškumas į mus veržiasi visokiais keliais, o mes beveik nesistengiame, kur galima, pasipriešinti, nepasiduoti.

Kodėl taip yra? Aišku: dėl to, kad plačiame daugume mūsų inteligentų pajautimas savosios tautybės yra apmiręs. Svarbiausiu tautybės pagrindu, svarbiausiu jos ramsčiu yra gimtoji kalba. Atimk žmonėms kalbą — dings tautybė su visais jai primestais priedais. Iš kur mūsų tautybė gali būti stipri ir nepasiduoti žalingoms rūdims, jeigu mes patys ištraukiame iš jos pagrindą, atimame ramstį — žodžiu, jei mes patys neapkenčiame savo gimtosios kalbos? Išskyrus iš mūsų juodarūbių (suprask šviesuolių, Aut.) daug didesnę dalį tokių, kurie lietuviškai ištartą žodį priskiria prie tarimų, išmestų iš saloniško žodyno, dar rasime, kad ir likusieji juodarūbiai, neva mylį lietuvių kalbą, nelygiai ją vartoja: — Maža tik dalis drįsta prie jos prisipažinti atvirai, gi didesnė dalis myli lietuvių kalbą kokia ten slapta, pakampine meile, lyg nelegalią žmoną, su kuria gėda pasirodyti tarp žmonių. Atrodo, kad kai toks lietuvis ką pasakys lenkiškai, tai jis ponas, jis išmintingas, jis didis; o tą pat pasakęs lietuviškai liktų klopas (prastuolis, sodietis. Aut.), kvailys, pašlemėkas. Kaip gi vaikai, einą į mokyklas, kalbės lietuviškai, pramokę kitos kalbos, kaip buvusieji kareiviai dainuos ir kalbės lietuviškai, išmokę kitaip jeigu mato, kad, juoda-

(Tąsa 7 psl.)

IŠ KUR KILO PASAULYJE DIDŽIOJI ATOMINĖ BAIMĖ

1953 metų kovo 1 d. atominiam Bikinio "poligone" turėjo progos įsitikinti mokslininkai, kad ir jie nėra pajėgūs kontroliuoti savo išrastųjų naujų atominių ginklų.

Tą dieną buvo išsprogdinta pirmoji vandenilio bomba specialiai įrengto bokšto viršūnėje. Tai buvo lyg generalinė repeticija, po kurios turėjo sprogdinti kovo 15 d. kitą, dar didesnę. Pirmosios griaunamoji galia pranešė visus mokslininkų apskaičiavimus ir išgąsdino juos pačius taip, kad tolimesnį mėginimą atidėjo ir griebėsi peržiūrėti ir patiskinti visus davinius.

Atominėm bombom matuoti įsivedė naują matą —

Smegatoną, kuris yra lygus vienam milijonui tonų stipriausiojo dinamito (TNT)

Bandomoji bomba buvo apskaičiuota 10 metagonų stiprumo, arba 50 kartų galingesnė už numestą ant Hirošimos. Tačiau pasirodė, kad ji buvo 4 kartus galingesnė, negu mokslininkai manė. Už 175 mylių Kajalein saloje drebėjo namai ir subiro langai. Visi mokslininkų matavimo įrankiai sugedo, dūmų ir

dulkių grybas išlėkė net ligi 35 km. į aukštį,

pramušdamas stratosferą, ir radioaktyvinės medžiagos apdegino 28 amerikiečius ir 236 vietinius, kurie atsargumo sumetimais jau buvo iškraustyti į numatytą saugią zoną. Pati

saalė išnyko su visu bokštu

o jūroje išmūšta pasakiška kiauptymė. 23 japonų žvejai, kai kas mano būvę komunistų pasiūsti šnipai, būdami už 71 mylios, pavojingai apdegė. Be to, kitų 13 laivelių žvejai, kurie buvo nuo tos vietos net 600 km. atstume, sakosi taip at būvę truputėlį paliesti, o japonai, užvalgę jų pagautos užvies, irgi apsirgę.

Žinia sukėlė paniką visame pasaulyje, o amerikiečių tolimesnių bandymų nukėlimas ligi balandžio antrosios pusės dar ją padidino. Ir patys mokslininkai pradėjo įsitikinti, kad su atomu negalima žaisti.

Nuo pirmosios atominės bombos numestos ant Hirošimos, žmonės buvo pradėję apsiprasti, nes su mažomis pertraukomis tesėsi dažni bandomai. Apie 50 tokių bombų išsprogdinta: 2 Bikini 1946, 3 Eniwetok (to paties salyno srityje 1948 ir 1 kažkur Rusijoje; 18 (12 amerikiečių Nevadoje, 2 Eniwetok taip pat amerikiečių ir 2 rusų Sibire) 1951; 11 (10 amerikiečių ir 1 anglų Australijoje) 1952; 13 (11 amerikiečių, 1 anglų ir 1 rusų) 1953.

Nors atominė bomba yra nustabiai galinga, bet ją žymiai pralenkia vandenilio, paprastai vadinama H bomba. Teoretiškai jos jėgą galima išvystyti ligi pasakiško dydžio, tačiau praktiškai, kaip pareiškė buvęs atominės energijos komisijos pirm. Gordon Dean,

bombos jėga nedidėja proporcingai didinant sprogstamosios medžiagos kiekį.

Sakysim, bombos krovinį padidinus 125 kartus, potencialas padidės tik 5 kartus. Tas reiškinys mokslininkų yra pavadintas "mažėjančių efektų dėsnium".

Dabar kyla klausimas, ar kovo 1 d. bandydami H bombą mokslininkai buvo netiksliai apskaičiavę? Galėjo ir apsirikti, bet greičiausia, kaip išsitarė specialistai,

atominė energijoj yra "kažkas, ko dar negalima užgriebti".

Tolimesnieji mėginimai, regis, buvo be ypatingų incidentų, tačiau pasaulio sąžinė nesidūoda taip pigiai nuraminama. Jei pasitaikė vienas apsirikimas, kas gali garantuoti, kad jų daugiau nebus?

AMŽIŲ MEDIS

Douglas Fir eglė — 230 pėdų aukščio ir beveik 9 pėdų skersmens — kuri buvo nukirsta 1952 m. Vancouver Island saloje, buvo 2134 metų amžiaus. Ši eglė buvo jau didelė, kai karalius John pasirašė Magna Chartą 1215 m. Runnymede; kai Cabotas paskelbė Kanados rytų krantą 1497 m. ji tada jau buvo 637 metų amžiaus ir tur būt 200 pėdų aukščio. Nukirtus buvo rasta, kad medžio viršūnė buvo sunaikinta audrų jau prieš keletą šimtmečių.

MAGNETINIS MUILAS

Vaikai, ne be to kad ir suaugę, dažnai užmiršta muilą vonioje. Tam išvengti švedų muilo firma išrado magnetinį muilą. Visas triukas susideda iš mažo magnetelio kabančio prie vonios šono ir muilo, kurio viduryje yra įlieta geležinė plokštelė. Tokiu būdu magnetas visada sužvejoją iš vandens muilą ir apsaugo nuo ištirpimo.

* Vienas anglas paaiškino, kodėl Anglijos laivai pavadinami tik moteriškais vardais. Esą dėl to, kad juos vesti turi vyrai kapitonai ir kad jie turi būti nuolat padažomi.

* Prancūzų smailižautojų karalius. Curnonsky paaiškino, kuo skiriasi žmogus nuo gyvulių. Esą ir gyvuliai moka prisirišti bei keršyti, turėti aistrų, žaisti ir sapnuoti, bet tik žmogus moka virti.

AZIJA MODERNĖJA

Thailande technikos laimėjimai pralenkė kitus Azijos kraštus: jame yra daugiausia televizijos aparatų. Praeivis iš lauko turi matyti, kad yra čia televizijos aparatas. To reikalauja paskutinė mada. Ir dėl to viršum stogų aparato antena, viduje aparatas stovi. Tik visa nelaimė, kad dar nėra televizijos stoties ir dar neįmatoma, kada ji bus įtaisyta.

Ir pasakos durnelis džiaugėsi iešmą radęs, nes jis bus naudingas jaučiu kepti, nors to ir nebuvo.

PRIEŠŲ NETRŪKSTA

Amerikos prez. D. Eisenhower'is yra gavęs jau 1683 grąšinančius laiškus. Didesnioji laiškų dalis grasina prezidentą užmušti. Tik 97 tokių laiškų autoriai surasti ir nubausti. Beveik visi tų laiškų autoriai yra suminkštėjusio proto.

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI ...

Namas, kuriame gimė Adolfas Hitleris (Braunau, Austrijoje), paverstas į smuklę. Diktatoriaus giminiams išsikėlus gyventi į Linzą dar prieš praėjusį karą, namas buvo nupirktas privataus asmens ir jis buvo mėginęs įrengti jame istorinę išgėrimo vietą. Už tokį "šventvagišką" norą teisėtą savininką naciai pasodino už grotų, o pačiam name turėjo būti įrengta "Hitlerio šventovė". Tuo rūpinosi per karą dingęs Martynas Borman, dešinioji Hitlerio ranka. Dabar teismo sprendimu namas gražintas pirkėjo sūnui, kuris ir įvykdė tėvo sumanymą — atidarė jame smuklę.

KAS YRA ŽIAURUMAS

Amerikoj moterys dažnai prašo ištuokos (divorso) kaltindamos vyrus žiaurumu. Matyti, anglės taip pat šią pagrindą naudoja ir žiaurumo sąvoką labai išplečia.

Ten tuo reikalu teismas yra šitaip nutaręs:

"Vyras, kuris susierzinęs meš į žmoną kiaušinį, negali būti laikomas žiauriu. Tačiau, jei jis tai kartos ir ypač jei kiaušinis bus kietas, tai toks vyras gali būti pripažintas žiauriu."

MELO DETEKTORIUS MELUOJA.

Chicagoje apiplėšimo byloje buvo apkaltintas 18 metų Paul Brown. Jis tvitirino esąs nekaltas. Bet melo detektorius parodė priešingai. Policija toliau ieškojo, iki išaiškėjo, kad tiesą sakė Brown, o melo detektorius melavo.

LAIKAS — PINIGAI
Greitas susisiekimas
sutaupo laiką

Nauji ir vartoti
MOTOCIKLAI
IR MAŠINOS

LOFFLER'S

41 GOUGER STREET, ADELAIDE
Lengviausias išsimo kėjimo sąlygos.

LIETUVISKA MUZIKA NAMUOSE
Būdami toli nuo Tėvynės galite girdėti savo namuose gerųjų dienų prisiminimui lietuvišką muziką, užsisakę **Lietuviškas Plokšteles**
Plokštelių kaina, įskaitant ir persiuntimo išlaidas, — 8/6. (Kelios sąrašė pabrauktos, 11 š.). Pristatymas užtikrintas. Prašykite plokštelių sąrašo — **Dainora Daunoraitė, 49, Thornton Av. London W. 4, England.**

Iš Mr. J. J. Gaudasio Kontozos

APDAIRUS LIUDININKAS

Advokatas, atstovaujās draudimo firmā, nepatenkintas liudininko parodymais. Papildomai jis dar klausia:

— O kaip toli nuo įvykio vietos liudininkas buvo tuo metu?

— 8 metrai, 85 centimetrai ir 9 milimetrai, — atrėžė liudininkas.

— Taigi, matot, pone teisėjau, kad liudininkas meluoja, — sako advokatas. — Taip tiksliai atstumo apspręsti juk negalėtų joks žmogus.

— O vis dėlto taip, — atkirto liudininkas. Aš tuojau pat ten atstumą išmatavau, nes taip ir pagalvojau, kad koks kiaulė dar gali netikėti, jog aš visiškai gerai mačiau...

MATYT, KLAIDA.

Kazys pasuko telefono numerius ir kalba:

— Tai tu, brangioji?

— Taip, brangusis.

— Žinai, aš šiandien pareisiu kiek vėliau. Sutiksiu du senus bičiulius.

— O, tai nieko, brangusis.

— Beje, guvau beparamirštą, kad aš negalėjau tau nupirkti, ko buvai prašiusi.

— O, tai nieko, brangusis.

— Be to dar, galimas dalygas, kad aš pareisiu su draugais

— O, tai nieko, brangusis.

— Žinai, be to, man gal prisieis parsinešti kokią plėčkėlę...

— O, tai nieko, brangusis.

Kazys po to kurį laiką stovi, pagalvoja ir pagaliau sako:

— Labai atsiprašau, maloni ponai, atrodo, kad aš būsiu suklydęs numerį.

MADOS REIKALAI

— Skubėk rengtis! Pasivėlinsim į svečius, — ragino vyras tebestovinią žmoną vis dar prie veidrodžio.

— Jau baigiu, — atsakė žmona. Tik užmesk akį, ar mano kepuraitė stovi tiesiai?

— Tiesiai, tiesiai, — nekantravo vyras.

— Ta! luktelk dar. Paskutinė mada reikalauja, kad kepuraitė nebūtų visai tiesiai.

DRAUGIŠKAI KALBANT

— Žinai naujieną? Marytė išteka.

— Kas yra tas laimingasis?

— Aš, nes ją veda kitas.

NEVEDEŠ

Į ligoninę pirmą pagalbą atvežė visą apdaužytą žmogų. Budintis jį klausinėja:

— Tamsta vedęs?

— Ne, — pakrato galvą ligonis, — aš tik pakliuvau po automobilium.

KĄ PASAKOJA GRĮZUSIEJI IŠ SIBIRO

(Tąsa iš 3 psl.)

nas gydytojas iš Vorkutos buvo susipažinęs su lietuve, dirbusia ligoninėje, nes jos tėvai buvo išsiųsti į Sibirą. Revdų, grįžusiojo teigimu, paliko klaipeidietis vokietis Steinbergeris, dirbęs krim. policijoje. Į Vak. Vokietiją buvo išleisti dirbęs Klaipeidos uosto valdyboje Liaupsinas ir klaipeidietis Bačkus. Rygoj teko jam sueiti Klaipeidos "Memeler Bank" direktoriaus Zakso sūnų, o Sverdlovsko rajone — kauliškį Eugen Frehą.

Iš bolsėvikų propagandos karo belaisviai susidarė įspūdį, kad Vakaruose esąs didžiausias skurdas, viskas ten sudaužyta, bedarbių milijonai ir t. t. Tačiau tikrovė parodė visai ką kita. Grįžusieji tiesiog negalėjo atsistebėti, kad padaryta tokia didelė pažanga.

Ar ruošiasi rusai karui?

— Tuo, — atsakė, — netenka abejoti. Dar 1948 m. vienas rusų karininkas Daugpilyje visai atvirai pasakė, kad karas tarp TSRS ir Amerikos neišvengiamas. Kada jis bus — sunku pasakyti, tik viena aišku, kad jis tikrai bus. Tada visi nustebo, jog taip atvirai kalbama. Ruošimosi žymiai matyti daug. Pagaliau karo belaisviai ar kiti suimtieji mokėdavo išskaityti ir tarp eilučių iš "Pravdos", "Izvestijos" ar Rytinės Vokietijos kom. vyriausybės organo "Taegliche Rundschau", kas iš tikrųjų bendrais bruožais darosi. Grįžusiojo pareiškimu, latviai 1945 m. vis laukė, kad juos išvaduos Vakarai. Ypač daug tikėjosi iš britų karo laivyno. Deja, tikrovė pasirodė kitokia. Ir dabar gyventojai klausosi radijo pranešimų iš užsienio. Kalėjime girdėjo iš kito, kad buv. latvių prezidentas Ulmanis, išstremtas į Sibirą, dirbęs kažkur viename kolchoze.

— Žmonės laukia išlaisvinimo, — pastebėjo vokietis D., paleistas iš darbo vergų stovyklos Vorkutoje. — Tikisi, kad vieną kartą vis tiek bus kitaip. Labai daug laukia iš amerikiečių. Pasakojamas teigia matęs, kaip vyko sukilimas, net pats jame dalyvavo, sakosi žinąs, kad sukilimo rezultate apie 300 buvo negyvų ir nemaža sužeistų. NKVDistai, šaudydami į beginklius žmones, šaukė: "Stai jums laisvė!" Vis dėlto gyvenimo sąlygos po Stalino mirties, o ypač po streiko, pagerėjo: miršta jau ne tiek daug, kaip seniau. Vorkuta yra viena iš biauriausių darbo vergų stovyklų visoje Sov. Sąjungoje, nes čia režimas yra labai sunkus, dirbti tenka po žeme, oras blogas. Gyvus išlaiko nebent

tik gera fizinė sudėtis ir viltis sulaukti amnestijos ar laisvės. Tačiau ten yra nemažai tokių, kurie velka vergijos jungą jau nuo pačios pirmosios bolsėvikų okupacijos. Pasakojtojo teigimu, iš užsieniečių Vorkutoje geriausiai organizuoti esą pabaltiečiai. Lietuviai, kaip neištikimi režimui, dažniausiai apkaltinti palaikę ryšius su partizanais ar net patys tarp jų dalyvavę, yra veik visi nubausti po 25 metus. Darbo vergų streikų, be Vorkutos, buvo taip pat Karagandoj, Uchto, Noriske ir kitur. Kai kur streikavo ir moterų stovyklos. Lietuviai, latviai ir estai laikėsi labai broliškai, jie turi savo tautinių grupių vadovus ir dažnai diskutuoja klausimus, ką reikia daryti. Jie pavyzdinčiai laikėsi ir per streiką. Vorkutos įnamių skaičius niekad nesibaigia. Ir pats pasakotojas buvo nubaustas 25 metais už tikrą neką — už tai, kad per kratą prie jo rado Vak. Berlyne nusipirktą laikraštį. 1951 m. prie vad. "Mėlynojo ekspreso" buvo taip pat prijungtas transportas pasiųstųjų iš rytinės Vokietijos zonos į Sibirą. Jo vienas pažįstamas į ten buvo išgabentas tiksliai už smagų anekdotą apie Piecką.

Darbo vergus Vorkutoje ėda ne tik nepaprastai žiaurios moralinės gyvenimo sąlygos ir visa aplinka, bet ir nežmoniškas klimatas, nes šaltis siekia iki 60 laipsnių. Sargybinių daugumas į suimtuosius taip pat žiūri lyg į kokius šunis: mat, to reikalauja režimas, kad sargybiniai nesidraugautų su suimtaisiais. Pagaliau, ir jie patys dažnai keičiami, kad neužmegztų tarpusavio ryšių. Po streiko apie 600 buvo išgabenti į baismės lagerius. Netenka abejoti, kad prie ankstesnės baismės jiems vėl buvo pridėta nauja.

Ypač liūdno darbo vergų laidotuvės. Visi mirusieji skrodžiami, jų širdys ir plaučiai išimami ir pasiunčiami į medicinos institutą. Į kapus palydi šeši vyrai. Prie kapo pastatomas įrašas, kurį pirmoji audra nuverčia arba nublukina jo parašą. Toks dažniausiai esti į Vorkutą patekusio belaisvio ar darbo vergo gyvenimo galas. Tačiau ir apie tai gražintieji pasakoja labai nenoromis, kad tuo būdu nepakenktų darbo vergų stovyklose dar palikuosims jų draugams. O jei sužino, kad jų pasakojimai norimi paskelbti viešai, tai ne kartą visai nesileidžia į jokias šnekas.

Ar jau įsigijote ŽEMELE ŠVENTĄJĄ?

ĮVAIRIAIS KLAUSIMAIS

(Tąsa iš 6 psl.)

rūbiai, turį savo rankose vadovavimą tamsiesiems žmonėms šalinasi lietuvių kalbos ir, kada prireikus tarti žodį lietuviškai, užsimerkia, lyg ant kaklo nerdami kartuvių virvę? Tai ir vaikas, ir buvusiams kareiviams malonu pasirodyti, kad jie nekvaile ir t. t.

Toks juodarūbis neįspės nei anų vaikų, nei buvusių kareivių, nes jie galėtų atsakyti: — Vai gi tu, dėde, kodėl nekvalbi lietuviškai? Juk tu mokyta, tai žinai kaip geriau!

JAUNIMO KLAUSIMU.

"Vazinėdamas šią vasarą po Lietuvą pastebėjau, kad piemenukai (paleisti vasaros pradinių mokyklų mokiniai) stengėsi, kaip įmanydami, tarp savęs kalbėti maskoliškai (rusiškai, Aut.) ir noriai rašinėja ant sienų ir tvorų, taip pat maskoliškai, bet tokius žodžius, kuriuos galima išgirsti vien tik iš maskoliškų kareivių. Tėvai, nieko nesuprasdami, džiaugiasi, kad jau vaikai "mokiniai", nes jau moka ir kalbėti kitiškai ir dar rašyti. Tėvus, nė vaikus nėra ką kaltinti: — vieni nieko nesupranta, kiti per jauni. Pavyzdys eina iš viršaus. Jeigu inteligentai, susirinkę kur meta lietuvių kalbą ir pradeda tarp savęs kalbėti kitiškai, idant parodytų kad "mokyti" ir "kitokesni" už prastus žmones, tai ko norėti iš mažų vaikų, kurie dar negali savęs tvarkyti ir iš paikumo geidžia pasirodyti, ką jie moka? Ko norėti iš tėvų, kuriems juk smagu matyti, kad jų vaikeliai "kitoniškai" ir gali apsieiti be lietuvių kalbos? Kai tėvai tų vaikų pamatys, kad mokyti nelaiko nusidėjimu lietuvių kalbos, atsakys savo vaikams: "Žiūrėk, vaikeli, ana gydytojas, kunigėlis ir teisėjas, toki mokyti, o tarp savęs kalba lietuviškai! Daryk ir tu taip, tai, tur būt, taip reikia!" ir pradės maži vaikai kalbėti lietuvių kalba, kurioje nėra nei tokių piktų žodžių, kokius šiandien rašinėja maskoliškai. Vaikai pripras prie savo tėvų kalbos ir neįsmoks piktžodžiauti."

Taip rašė Dr. V. Kudirka 1889 metų "Varpe".

PRIMINTINA

Pasiskaitę šias prieš tiek metų rašytas eilutes protingi komentuos vienai, neprotingi — kitaip. Kas, anot to, kas k. taip supranta, lai tesupranta, bet sąmoningas lietuvis nustebs, išgirdęs, jog tai "pasenę dalykai", jog pažanga, girdi, pakeitusi mus visus.

Šiandien mūsų visuomenėje, anave, nesą, nei inteligentų — intelektualų, nei "prastesnių". O jeigu dar ir buvę "juodarūbių", tai stovyklinės tremties gyvenimas parodęs, kokios tai iškamos ir jie nustoję tos reikšmės, kurią jiems skyres Kudirka. Šiandien proto darbininkai (tie, kurių "protelis" dėka tam tikros pratimų sistemos auklėjimui ir švietimui vadinamos, logiškaiau, geriau veikia) nebetekę svarbos, nes vienintelis kriterijus, apsprendžias žmogaus sąvoką, esąs parnešamos algos didumas. Neuzginčys niekas, kad aukštesnis gyvenimo standartas yra pažangos, evoliucijos rodiklis, kad valstybės aukščiausias siekis yra didesnė žmogaus gerovė, bet argi mes, pilki kasdienos žmoneliai, neižiūrėsime turėdami sveiką lietuvišką protą, jog lygiai svarbus lietuvių visuomenei yra tas, kuris gamina materialines gėrybes, kaip ir tas, kurio sritis yra dvasinis lietuvių gyvenimas? Juk žmogus ne vien duona gyvas...

Priauganti lietuvių karta (nesvarbu pilietybė, supraskime tai!) tebėra dėmesio centras kaip ir buvęs. Mūsų laikam charakteringa, jog daug gero jaunimui darome pamokų ir vasaros stovyklų bei parengimų forma. Bet, kai skaldome tą patį jaunimą dėl įvairių lietuviško gyvenimo apraiškų, ne! Prisiminkime prieš keliasdešimt metų rašytus patrioto lietuvių žodžius ir pamastykime kaip niekinga, kai jau kelintą kartą bendruomenėje tartum lenktyniaujama ruošiant parengimus tais pačiais pavadinimais tiksliai su kitokiu "padažu", ir tai — vienas vieną, kitas mažne tuoj kitą dieną. Prisiminkime, buvo vasarą dvi jaunimo stovyklos, buvo bent keli įvairių švenčių ir tų pačių patronų minėjimai, dabar balandyje, Adelaidėje bent kelių atspalvių įvairūs "jaunimo linksmavariai". Fu! Nebesutelpame, vedame paraleles! Gera, kad lenktyniaujame, bet turėkime tiek sąmonės, kad suprastume, jog ne skaldydami, o jungdami, ne bakšnodami pašones, o bendrai stodami į darbą, eisime lietuvių labai lenktyn. Jaunimas tebūnie lietuviškasis ir Lietuviai, o ne organizacijoms ar vadovams, sau tikslas, norint parodyti, girdi, "ir aš veiklus".

Girdi, senoji karta paseno, dabar jaunųjų dienos... Senimas nieko neįsmo visais klausimais. Ne, mielas jaunime, Dr. Kudirka yra senosios kartos, o jo mintys tokios naujos, moderniškios! Ne, ir senimo žodis dar ne visai tartas, dar giesmelė nesugiedo-

ta... Iš pateiktų "Varpo" ištraukų matome, jog nėra jokio lūžio tarp įvairių karų lietuvių, yra tikrai vitaliniai tautos reikalai, yra tikrai Lietuva, visiems viena.

Mums, šių kraštų lietuviams, seni spaudos puslapiai tegul būna atsigaivinimas, priminimas, tegul suteikia progos, susimąstyti, nes me turime didžiai svarbią pareigą: nesileisdami į mažus kivrėčius, į ginčus dėl institucinių pirmenybių, dėl to, kam privalo rinkti aukas Lietuvai laisvinti, — būti amžinai gyvos Nepriklausomos Lietuvos vertais apaštalais, nes kur yra nors vienas lietuvis, ten yra nedaloma Lietuvos dalelytė!

ISLAISVINIMAS

(Tąsa iš 5 psl.)

pirštų. Jie buvo nebegrįžtamai toli nuo alyvuoto ir supjaustyto dirbtuvės laiko.

— Kad taip dabar užėdus, — sumurmėjo Serioza, jo dantys barskėjo.

— Kodėl taip tylu? — šnabždėjo Aramas.

Užimas vėl ėmė garsėti. Jie pakėlė galvas ir suprato. Spiečius dvilimėnių lėktuvų artėjo į juos, suspausdami dangų.

— Jie praskris mus.

— Duok Dieve...

Pirmasis lėktuvas atsiskyrė nuo savo būrio ir spiegdamas smigo žemyn. Jie sukrito ant grindų ir užsiėmė ausis.

Bomba turėjo sprogti kitame dirbtuvės gale. Bokštelio grindys sudrebėjo po jais, ir dulkių debesys su plytgaliais krito ant jų galvų. Julius prasi-krapštė akis. Jo ranka kraujavo, prakirsta plytgalio, maišydama, jo kraują su baškyro. Iš dūmų, praeities obuolio vaizdas iškilo jo akyse; obuolys perskilo, lietaus lašeliai sunkėsi į syvus ir virto dūmais. Serioza dejavo susiėmęs kruviną galvą.

— Bėgam žemyn, — sušvokštė Aramas.

— Ateina! Ateina — sukliko garbiniuotasai.

Spiegimas prismeigė juos prie grindų ir iš vidaus perdūrė užmerktus akių vokus. Staigus išgąstis būti palaidotais svetimoje žemėje dusino Julijūkaimo kapinių juodžemio kvapu. Jie rausėsi į plytgalius, tvėrdamiesi vienas kito rūbų ir rankų. Aramas krito veidu į Juliaus veidą ir šaukė jam į ausį:

— Ju'iau, girdi?! Aš ne visad tau sakiau teisybę! Tu buvai geras, tikėjai manim. Aš niekad neturėjau vaikų. Gal turėjau, bet nežinojau. Aš myliu tave, Juliau. Aš niekad nemačiau savo vaikų, Juliau. Aš niekad nemačiau savo vaikų, Juliau...

Aramo veidas subjaurėjo nuo pastangos išsakyti neišsakomą. Jie girdėjo bombą atsipalaiduojant nematomame lėktuve. Jo laikas baigėsi.

Karštis tvoskė Juliaus veidan, ir trenksmas suskaldė juos kartu su visu pasauliu. Kažkas sunkaus prislėgė jo nugarą. Jo akyse raudonai suliepsnojo. Tada beliko tamsa. (Laikas)

Kas sielojasi dėl Nepriklausomos Lietuvos valstybės ir lietuvių, patariamais prenumeruoti savaitraštį

NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ

kuri yra nepartinė, nesrovinė, bendruomeninė, nešališkai informuoja apie lietuviškuosius veiksmus ir visus pasaulinius įvykius.

Prenumerata Australijoje 6 dol. Adresas: 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal 32, Canada. Australijoje galima užsisakyti per "Australijos Lietuvį".

PADEK

pats sau ir kitam vienšiam žmogui sukurti džiaugsmingą gyvenimą. Susipažinkite moderniu būdu — per korespondenciją. Mūsų nariai — Australijoje ir užjūriuose. Visokio amžiaus (nuo 18 metų), religijos, tautybės ir išsilavinimo. Prašykite mūsų nemokamos brošiūros su informacija, kurią gausite paprastame voke. Praneškite savo amžių, lytį, tautybę ir žinomą kalbą. Jokio įsipareigojimo iš Jūsų pusės. Mes iš savo pusės pilnai išlaikysime paslaptį.

MILTON'S FRIENDSHIP (Regd.) Club, Dept. 4., Box 2871, Sydney.

Moteris, kaip pinigais, eina iš rankų į rankas... Moteris, kaip pinigais, dažnai būna apgaulinga ir netikra... Be moters, kaip ir be pinigų, visi nerimsta.

Em. Zola

LIETUVIAI AUSTRALIJOJE

Adelaide

NUOTAIKINGAS JAUNIMO LINKSMAVAKARIS

"Nenaudojamas rūdyja plienas, nedainuojama surūdyta daina, nežaidžiami rateliai ir kiti žaidimai užleidžia vietą kovbojų triukams, lietuviško jaunimo lašas nyksta vietinių masėje ir jo lietuviškumas rūdyja kartu su nedalnuojama daina jei tas jaunimas neturi progos drauge susirinkti, pažaišti, padainuoti ir lietuviškai tarpusavyje pakalbėti", — pabrėžė Pr. Pusdešris, Adelaidės Ateitininkų vardu atidarydamas pirmąjį viešą jaunimo linksmavakarį Adelaidėje.

Tačiau, jeigu ir atsieneš kas savyje "rūdžių", jos nubyrėjo, kada gražiai išpuoštoje šv. Juozapo bažnyčios salėje kovo 16 d. susirinkęs gražus skaičius (virš 50) mūsų mokyklinio ir licejinio amžiaus jaunimo nuotaikingai dainavo lietuviškas dainas, šoko suktinį ir kitus šokių bei ratelių. Spalvotomis kepuraitėmis pasipuošę lietuviškais veju malūnais sukosi "Noriu miego" šokyje, skambioje dainoje atsinaujino vasaros stovyklos prisiminimai, valso takte užsimėgė naujos pažintys, pasieniš susitvėrusios suoliuose susipažino su naujais draugais ir draugėmis — ne kitokiais, bet lietuviškais, — lietuvaiteimis, kaip ir jis pats, arba ji pati.

Individualiai programoje pasirodė S. Milaknytė, pašokdama "Dunojaus valsą", A. Stepanas visus linksmavakarį pasipuošęs savo fejletonu, ir mažesnieji eilėraščių deklamatoriai.

Linksmavakary buvęs dail. A. Rūkštelė ta proga atsisveikino su Adelaidės lietuviškuoju jaunimu pareikšdamas jam savo šiltus linkėjimus ir pažadėdamas linksmavakario dalyvių sveikinimus perduoti Amerikos lietuviškam jaunimui. Nuoširdūs jo žodžiai buvo palydėti nuoširdžiu visų plojimu.

4 val. prasidėjęs linksmavakaris pakilioje nuotaikoje tęsėsi ligi 8 val. vakaro. Atsigaivindami ir pasistiprindami veikusiame bufete, kurį tvarkė p. M. Gavėniene ir p. J. Vasiliauskas, jaunieji šokėjai ir dainininkai nenoromis dainavo paskutinę dainą: "Eisim, broliukai, namo", vėliau papildami rengėjus prašymais, kad panašūs linksmavakarai būtų ruošiami dažniau.

Linksmavakarį nuotaikingai pravedė p. G. Vasiliauskienė, p. A. Stepanienė ir p. Pr. Pusdešris. Akordeonu grojo p. Grigonis.

Reikia tikėtis, kad Adelaidės ateitininkai ir dažniau su savo mūsų mažiesiems panašų pramojų.

Buvęs

Adelaidiškis Juozas Česiūnas, 16 Vasario proga, per 128 rėmėjų ratelį, paaukojo Vasario 16 lietuvių gimnazijai £2.10.0. Tikrai gražus ir skatinantis pavyzdys.

SKELBIMAS

1955 mt. gegužės mėn. 15 d. 4 val. p.p. šaukiamas visuotinis ALB Adelaidės Apylinkės bendruomenės narių susirinkimas. Susirinkimas įvyks šv. Juozapo bažnyčios salėje.

Susirinkimo dienotvarkė numatoma sekanti: 1. Susirinkimo atidarymas, 2. Prezidiumo sudarymas, 3. Dr. E. Jansonio ir S. Cibiro pranešimai juridiniais klausimais, 4. Arch. inž. Reiso no pranešimas apie tinkamą bendruomenei namų formą, dydį, kainą ir t.t. 5. Diskusijos dėl pranešimų, 6. Susirinkimo nutarimas kokiais pagrindais ir kokius namus numatoma įsigyti, 7. Lietuvių namams Adelaidėje įsigyti Komisijos rinkimas, 8. Klausimai ir sumanymai, 9. Susirinkimo uždarymas.

Adelaidės Valdyba

Hobart

Lietuvis cirko artistas

Velykų švenčių proga Hobartą aplankė tūlas PERRY cirkas, kuriame pasirodė mūsų tautietis. Šis jaunas, smulkus vaikinąs rodė, kad ir liepsna gali būti "skani" ir kad kardinis ar neono degantis vamzdelis "lengvai telpa" gerklėje. Jaunuolis yra O. Butkus kilęs iš šakių. Šiuo metu jis vyksta gastroliuoti į Noumeą (N. Kaledonija), o iš ten galvoja aplankyti Sydnejų.

Jo profesijoje reikia labai daug laimės, ko jam ir linkime. A.

Melbourne

ERNESTS MARKHAUS RECITALIS

Zinomas latvių tenoras Ernests Markhaus s.m. balandžio 30 d. Assembly Hall, Collins Str., išpildys recitalį. Programa plati, įvairi ir įdomi.

Ernests Markhaus yra pažįstamas ir lietuvių visuomenei, yra dalyvavęs mūsų tautinių švenčių minėjimuose. (r)

"AUSTRALIJOJOS LIETUVIO" Redaktoriui Adelaidėje

Gerb. p-nė Redaktorau, ALB suvažiavime, Melbourne, įžuliai buvo užplutas p. J. Taunys kreipėsi per Tamstos redaguojamą laikraštį (8/171 Nr.) į lietuvišką bendruomenę pabūti garbės teisėju. Pasirašę šį pareiškimą, būdami tos pačios bendruomenės nariais ir laikydami p. Taunį buvus mūsų atstovu suvažiavime, pareiškiame kas seka:

Smerkiame p. Landsbergį — žemkalnį, slaptomis intrigomis kiršinusių vieną liet. bendruomenės dalį prieš kitą, įveliant jį tai ir kit. suvažiavimo dalyvius ir pačiam net nesant rinktu atstovu.

Stebimės, kad p. Landsbergis — žemkalnis tebemini "pirmąjį etapą lietuvių kovos su rudąja okupacija", kai jau seniai baigtas ir paskutinis etapas, kurio metu ir pats p. Landsbergis laimingai išsmuko iš tėvynės. Ar tam, kad dabar reikėtų tremties spaudoje tokius "viešus pareiškimus" (žūr. AL 6/169 Nr.), kuriuos džiaugsmingai persispausdins bet kuris bolševikinis laikraštis "išlaisvintoje" tėvynėje?

Užjaušdami p. J. Taunį, be ko kita ma nome, kad p. Landsbergis — žemkalnis vienas ar solidariai su kitais ano veiksmo suokalbinkiais turėtų atlyginti p. J. Tauniumi kelionės iš Adelaidės į Melbourną ir atgal ir ten turėtas pragyvenimo išlaidas.

Pasirašome B. Marmukonis, V. Marcinkevičius, J. Pyragius, A. Mikėliūnas, A. Šerelis, K. Jurgaitis, J. Riauba, J. Storpirstis, V. Janulevičius, J. Puslys, J. Česna.

INFORMACIJOS

MOTINOS DIENOS MINEJIMAS ADELAIDEJE

Gegužės 1 d., sekmadienį, 1 val. p.p. Katedros salėje Moterų Sekcija rengia Motinos Dienos minėjimą, į kurį maloniai kviečia atsilankyti mamytės, tėvelius ir vaikučius.

Moterų Sekcija

KANADOJE ĮSTEIGTA VINCO KREVĖS VARDO LITERATŪRINĖ PREMĖJA

Lietuvių Akademiniš Samburis Montreaulyje (Kanadoje) įsteigė Vinco Krėvės vardo literatūrinę premiją (500 dolerių). Premija bus paskirta šių metų gegužės mėnesį už 1954 metais, bet kuriam laisvo pasaulio krašte, išleista ir dar nepremijuota, lietuvių grožinės literatūros (poezijos, prozos, dramos) veikalą.

Lietuvių Akademiniš Samburis, premiją skirdamas, kviečia Kanados lietuviškąsias organizacijas šią tradiciją perimti ir tęsti. Pirmoje eilėje kreipiamasi į neseniai Kanados Lietuvių Bendruomenės suorganizuotą Kanados Kultūros Fondą.

Premijai skirti sudaroma penkių asmenų Jury Komisija, kurios sąstatas šiomis dienomis bus paskelbtas visoj lietuviškos išėjvijos spaudoje.

Visos lietuviškos leidyklos yra raštu pakviestos atsiųsti 1954 metais išleistų grožinės literatūros knygų.

DĖMĖSIO!

Lietuviškas krupnikas ar degtinė

Pomeranz, Slyvinė, Stumbrinė — nepaminoma, šaltomis žiemos dienomis! Reikalaukite hoteliuose tikrai Ernstan Bottling Co. Ltd. su Amerikos Ereliu ant etiketės.

Lietuvė

DANTŲ GYDYTOJA

V. Aleksandravičienė

145 Seventh Avenue

ROYSTON PARK (Adelaide)

Telefonas FA 7201

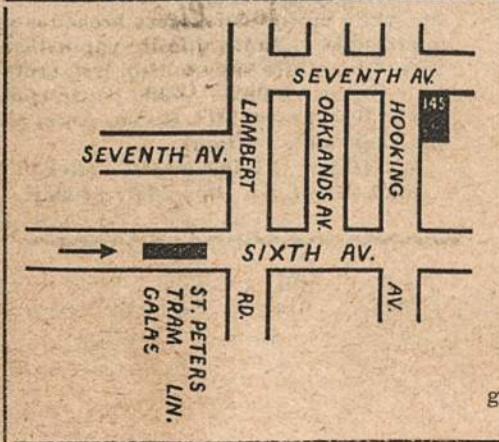
Priėmimo valandos:

Pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 17 val.

Antrad. ir penktad. nuo 12 iki 20 val.

Šeštadieniai nuo 9 iki 12 valandos.

(Važiuoti tramvajum St. Peters iki pat galo, toliau eiti pagal čia nurodytą planą.

Lietingą ir vėjuotą vakarą į nuošaliai stovintį Dočiaus namą Melbourno priemiestyje patyliai rinkosi Plaučiūnai ir Slunkiai. Jų buvo mažas ratelis, bet jau suspėjęs užnugaryje savęs palikti tamsias dėmes.

Kai stipriai buvo užtrenktos durys ir aklinau uždarytos langinės, Dočys, užsidedęs pypkę, kalbėjo savo vienminčiams:

— Principas yra vienas — neapkęsti priešingo galvojimo tų žmonių, kurie įtakoja kitus. Tiesos ir proto jie turi pakankamai, tad nesileiskim su jais į viešus ginčus. Yra kitas būdas juos žmonių akyse pažeminti. Manau, suprantate, ką turiu galvoj.

Prįblukę ir apsiniaukę, kaip rudens dangus, veidai viens į kitą sužiuro.

— Reikia išvystyti naują reiškimosi formą, — paėmė žodį jaunesnysis Slunkius. — Paverskim savo anoniminio lapelio kalbą patiltyje gulincio ir besikoliojančio šneka. Tada gausis naujas vaizdas, ir mes liksim piktų liežuvių nepaliesti.

— Šviesi mintis, — trynė rankas Dočys. — Bet kuris iš mūsų sugebės tą šurkščią ir netašytą šneką perduoti? Nebent aš pats, nes vis dar esu atsparus svetimų kraštų kultūrai. Gal tu, Plaučiūnai, ar jau snaudai?

— Aš šiandien jau blaiviau galvoju, — tingiai ir mieguistai prasizijojo ir ištarė Plaučiūnas. — Kur gi dėsim akis vieną dieną. Manot, kad nesužinos. Žino jau dabar. Ir dar kaip žino... Patrauks ir vėl į teismą... Plaučiūnas kėlėsi išeiti, bet Dočys ir senesnysis Slunkius sugriebė jį laikė, stacią ir nebylį laikė. Juodos sąžinės priekaištai temdė Plaučiūno akis, apvyniojo liežuvį ir užčiaupė dantis.

— Palik gėdą ir sąžinę už durų, — nirtuliavo ir grąsino Dočys.

Pageidaujantieji smulkesnių informacijų prašomi kreiptis į Lietuvių Akademiniš Samburio pirmininką Kazį Veselką, 5561 Esplanade Ave. Montreal, P. Q. Canada.

Lietuvių Akademiniš Samburis Montreaulyje, Kanadoje

VINCO KREVĖS VARDO LITERATŪRINĖS PREMĖJOS

kurią Montreaulyje, Kanadoje, šiais metais įsteigė Lietuvių Akademiniš Samburis, įteikimo iškilmės numatomos š.m. gegužės mėnesio pabaigoje. Šiai premijai skirti sudaryta sekanti jury komisija: Jonas Zmuidžinas Liet. Rašyt. D-jos atstovas), Jonas Kardelis (Kanados Liet. Bendruomenės Montreaulo Apylinkės atstovas), Dr. Henrikas Nagys, Vytautas Jonynas ir Kazys Veselka (Liet. Akademiniš Samburio atstovai). Jury komisija susirenka pirmojo posėdžio balandžio mėn. pirmąją savaitę.

Lietuvių Akademiniš Samburis Montreaulyje, Kanadoje

KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ZENKLELIO KONKURSAS

KLB Krašto Valdyba skelbia KLB-nės Zenklelio projekto konkurso taisykles.

1. Zenklelis bus išpildytas metalė ir emalyje ir nešojamas atlape.
2. Zenklelis skiriamas Kanados lietuviams, turi būti KLB inicialai. Pageidaujama įvesti tautines spalvas. Zenklelis turi būti kuklus ir turėti lietuvišką charakterį.
3. Konkurse kviečiami dalyvauti visame pasaulyje gyvenę lietuvių dailininkai.
4. Jury Komisijos rastas geriausias projektas premijuojamas šimto dolerių premija.
5. Zenklelio projektams pristatyti terminas nustatomas iki 1955 mt. rugpjūčio mėn. 1 d.
6. Zenklelio naturalus dydis: vertikaliai 3/4 colio, horizontalus matas paliekamas autoriaus nuožiūrai. Projektas privalo būti papildintas 2 1/2 karto.
7. Zenklelio projektui įvertinti skiriama Komisija, susidedanti iš dail. T. Valiaus, Kr. Valdybos vice-pirm. inž. J. Kšivicko ir archit. A. Šalkauskio.
8. Zenklelio projektus pristatyti uždaruose vokluose pasirašant slapyvardė. Be to, prie projekto turi būti atskiras vokas su autoriaus slapyvardė, o viduryje autoriaus pavardė ir adresu.
9. Jury Komisijai suteikiama teisė, neradus tinkamo projekto, nei vieno nepremijuoti.
10. Nepremijuoti projektai, autoriui pareikalavus ir nurodžius slapyvardė, bus sugražinti.
11. Projektai pristatomi šiuo adresu: 491 Dundrun str. Hamilton, Ont. Canada.

KLB-nės Krašto V-ba

* Du vokiečių jaunuoliai, kurie atbėgę į Vakarų Berlyną, prisipažino nužudę aukštą Sovietų pareigūną ir vėliau jo lavoną nuvilko ant geležinkelio bėgių, kad traukinys pervažiųtuotų, teismo nubausti po 15 metų sunk. darbų kalėjimo.

JUODOS SAŽINĖS

Aprėktas Plaučiūnas prablaivējo, atgavo pusiausvyrą, atčiaupė burną, ir virvagalis atsiėjo nuo jo liežuvio:

— Palieku savo juodą sąžinę čia, šitam piktžolių auginamam kambaryj, o dabar paleiskit mane... — Ir trenkęs durimis išėjo.

— Plaučiūnai, ar pablūdai?... — šaukė Dočys.

— Nesibijok, — apsilbausęs Slunkius ramino Dočį, — sugrįš. Panašių dvasios nuopolių ir negalavimų turėjo jis ir anksčiau.

Pagaliau Dočys pasiliko vienas ir ėmėsi juodo darbo. Savo nervingais pirštais kaleno rašomąją mašinėlę. Protarpiais vaikščiojo smulkiais žingsniais po kambarį ir sau panosėj burbeno:

— Šį kartą užgriebsiu plačiau. Ir tas, lygsvaros ieškotojas, neišsisuks. Šitokie pavojingiausi, gali privesti prie susiglaudavimo ir sugyvenimo. Tas jo taktiškumas ir mandagumas man įkyrėjo ir įgriso.

Dočys rašė ir vaikščiojo, vaikščiojo ir rašė, kol prijuodino ištisą puslapį. Prijuodintą lapelį skaitė desėtkus kartų. Prie kiekvienos perskaitytos pavadės akimirka sustodavo. Prieš save matydavo susirūpinusį ar apylinksmį tautiečio veidą.

— Pamintys ir pasišaipys jis man... — gėrėjosi Dočys.

Dočiui, daugelį kartų beskaitant anonimini lapelį, veidas paigojo ir ištyso, akys rečiau mirksėjo, — jos buvo pertvinkusios pagieža ir neapykanta. Ir šitame kulminaciniame taške Dočys susiraukė:

— Kam aš paėmiau žalios spalvos popierių. Tai reikėtų jiems viltį. Ne! Būtinai geltona spalva! Neapykantos jie visi teverti, neapykantos!...

Perankšta ir pertvanku pasidarė Dočiui kambary. Tiek juodulio širdy... Jis išbėgo į tamsą. Tarpartyje kniaukė juodas sušalęs kačiukas. Ir Dočys spyrė jį...

J. Rimas

NUO POTVYNIŲ NEKRETEJUSIEMS NSW LIETUVIAMS SUSELPTI AUKOJO:

Melbourno lietuvių per kun. Pr. Vaserį savo pamaldų metu — £20.0.0, Sydnejaus Liet. Šalpos Komitetas — £10.0.0, St. Marys lietuvių per Sėesnį ir Mickevičių šokių vakaro proga — £6.0.0, E. ir V. Šliogeriai (Belmore) — £6.0.0, E. Stašys (Belmore) — £5.0.0, A. Grigaliūnas (Seddon) £4.10.0, po £2.0.0 — P. Burokas (Guthega), K. Šėesnius (St. Marys), V. Š-s, Statkai (Narwee), Obelavičiai (Erskineville), Kalakomnis, Sambūris šviesa — £3.0.0, Sydnejaus Liet. Plunksnos Klubas — £2.17.0, P. ir V. Donielos — £2.0.0, po £1.0.0 — J. Iglūnas (Glebe), Prašmutas (Sydnėjus), Vl. Šablevičius (Marrickville), B. Barkauskas (Horne Bay), A. Jablonskis (Hurstville) ir St. Marys lietuvių: po £1.0.0 — J. Mickevičius, J. Leveris, J. Grosas, A. Leveris, J. Steponaitis, W. Hopas, A. Slivinskis, S. Bužinskis, P. Kaunas, A. Eirošius, P. Jonušaitis, P. Jakštas, Spučys, S. Amstrauskas, J. Naujokas, J. Braželis, po 10/-: A. Slinskis, J. Blaževičius, K. Vladička, J. Paliokas, J. B. 2/ ir A. D. 2/6; atkelta iš AL nr. 7(170) — £7.0.0.

Iš viso suaukota £102.1.6. Pastaba: Aukos potvynyje nukentėjusiems bus dar renkamos iki š. gegužės mėn. 1 d. Po šios dienos gautos aukos nebus skelbiamos laikraštyje.

Parduodamas magnetofono aparatas ir foto reikmenys.

Tape Recorder, double truck, will sell for £55 also photographic glazing drum and print drier 3 speeds, variable heat, drum 20"x18" a gift at £95 — 399 Glen Osmond Road, Glen Osmond.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida. Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus. Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827 The Australian-Lithuanian The Lithuanian fortnightly in Australia. Publisher: J. Glušauskas Printed by National Press 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Telephone: LU5827